

Integrarea Epistemologică

Conceptele Esențiale ale Metodologiei Islamice

INTEGRAREA EPISTEMOLOGICĂ

CONCEPTELE ESENȚIALE *ale* METODOLOGIEI
ISLAMICE

FATHI HASAN MALKAWI

Seria IIIT Cărți-pe-scurt

INTEGRAREA EPISTEMOLOGICĂ:

Conceptele esențiale ale metodologiei islamice

Fathi Hasan Malkawi

Ediție prescurtată de Wanda Kraus

Institutul Internațional de Gândire Islamică

Chișinău, 2023

**Integrarea epistemologică:
Conceptele esențiale ale metodologiei islamice (Romanian)**

Fathi Hasan Malkawi

Seria IIIT Cărți-pe-scurt

© Institutul Internațional de Gândire Islamică

1444 Hijri / 2023 CE

Paperback ISBN: 978-9975-3576-6-1

**Epistemological Integration:
Essentials of an Islamic Methodology (Romanian)**

Fathi Hasan Malkawi

IIIT Books-In-Brief Series

© The International Institute of Islamic Thought (IIIT)

1436AH / 2015CE

Paperback ISBN: 978-1-56564-675-9

IIIT

P.O. Box 669

Herndon, VA 20172, USA

www.iiit.org

Această carte este protejată prin drepturi de autor. Fiind sub incidența unei excepții statutare și la dispozițiile acordurilor colective de licențiere relevante, nici o reproducere a oricărei părți nu poate avea loc fără permisiunea scrisă a editorilor.

Opiniile și viziunile exprimate în această carte sunt a autorului și nu neapărat ale editorului.

Toate drepturile rezervate.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova

Malkawi, Fathi Hasan.

Integrarea epistemologică: Conceptele esențiale ale metodologiei islamice / Fathi Hasan Malkawi ; Institutul Internațional de Gândire Islamică. – Chișinău : S. n., 2023 (Poliviz-Design). – 36 p. – (Seria IIIT Cărți-pe-scurt).

Tit. orig.: Epistemological Integration: Essentials of an Islamic Methodology. – [100] ex.

ISBN 978-9975-3576-6-1.

28

M 18

Poliviz-Design SRL

MD-2068, Chisinau, bd.Moscova, 21

Tel./fax: 022 45-06-52

IIIT Books-in-Brief Series

IIIT Books-In-Brief Series reprezintă o colecție veritabilă a publicațiilor cheie ale Institutului, scrise într-o formă condensată pentru a oferi cititorilor înțelesul de bază al conținutului principal al originalului. Scrise într-o formă scurtă, ușor de citit, într-un format mic, aceste rezumate oferă o perspectivă de ansamblu, scrisă cu atenție, a unei publicații mult mai mari și speră să stimuleze cititorii să exploreze originalul.

Integrarea epistemologică: Conceptele esențiale ale Metodologiei islamice caută să construiască un cadru intelectual pentru metodologia islamică, cu o viziune care realizează că antrenamentul practic în investigarea reflexivă a problemelor este legată de cunoașterea din domenii variate. Cartea descrie tipuri diferite de integrare care caracterizează metodologia islamică, inclusiv integrarea surselor, înțelesurilor și a școlii de gândire, ca și a realităților existente cu idealuri dorite. Această abordare este consistentă, pe deplin, cu natura umană, precum varietația este fundamentală pentru ca oamenii să își exercite funcțiile și abilitățile pe care ei le stăpânesc. Lucrarea, în esență, afirmă că în mod fundamental, pentru orice musulman, recuperarea intelectuală și morală pune baza unor valori și unei gândiri sănătoase și dezvoltă mijloacelor practice prin care sunt aduse fructele cunoașterii, scopurilor sau ideilor într-o arenă de lucru.

Epistemologia și Metodologia, așa cum sunt guvernate de *Tawhid*, stau la baza acestei teorii pentru a reînnoi vitalitatea intelectuală, energia și percepția spirituală a gândirii și realizărilor musulmane, pentru a funcționa ca forță motivatore a unei civilizații islamice viguroase într-un context modern.

Ediție prescurtată a lucrării originale aparținând lui

Fathi Hasan Malkawi

Integrarea epistemologică:

Conceptele esențiale ale Metodologiei islamice

Prefața autorului

Problema dezbătută în această lucrare poate fi rezumată prin următoarele patru puncte de interes: 1) viziunea globală asupra islamului, care include sistemul islamic epistemologic și metodologia islamică; 2) metodele prin care sunt manevrate cunoștințele islamice, care includ Coranul cel Sfânt și Sunna profetică; 3) metodele de a se ocupa de moștenirea scrisă, inclusiv de cea islamică, dar și de moștenirea umană ca întreg; și 4) metodele prin care se înfruntă realitatea, inclusiv realitatea așa cum este (prin domeniile de studiu ale faptelor de pe pământ și a naturii lucrurilor, evenimentelor și fenomenelor), dar și realitatea așa cum ar trebui să fie (prin intermediul studiilor futuristice).

Nevoia existenței unei gândiri ordonate nu este regăsită într-o singură cultură, nici nu este limitată la o singură specializare sau arie de interes. În ultimii cincizeci de ani, numeroși savanți au încercat să purifice gândirea arabo-islamică și metodologia asociată ei de ideile false. Unii au folosit metodele *usuli* pentru a explica prosperitatea și individualitatea culturii islamice, în timp ce alții au căutat să explice regresia civilizației islamice ca rezultat al metodei juridice care a predominat în rândul gânditorilor musulmani timpurii. Totuși, alții au susținut că aceeași metodă juridică a pus bazele și a stabilit criteriile pentru interpretarea textelor religioase, prin urmare descriind principiile de jurisprudență drept teorii de hermeneutică, caz în care devine un sistem închis. Acest gen de evaluare oferă mai multă atenție aplicării istorice a modurilor de gândire islamică și a moștenirii pe care au produs decât principiilor care sunt inerente în sursele originale ale acestor modalități de gândire, adică, în Coran și Sunna. Nu oferă suficientă atenție scopurilor pe care aceste surse intenționau să le împlinească și orizonturile extinse pe care asemenea principii ni le pot deschide în numeroase domenii de cunoaștere sau sfere ale vieții.

„Integrarea epistemologică” – care reprezintă o integrare sistematică, cuprinzătoare a surselor și înțelesurilor cunoașterii – constituie cadrul de referință pentru metodologia islamică. Această carte susține că integrarea epistemologică reprezintă o necesitate. Este pe deplin compatibilă cu natura umană. Varietatea este un fenomen natural, autentic care ar trebui acceptat și folosit. Prin urmare, există o nevoie adevărată de cooperare și integrare, din moment ce varietatea este de o caracteristică de bază pentru natura umană, oamenii provenind dintr-o varietate de medii etnice, vorbind limbi diferite sau aparținând unor triburi diferite. Varietatea este, de asemenea, fundamentală proceselor de conceptualizare, convingerilor și credinței religioase și practice.

Metodologia Integrării Epistemologice: Conceptele esențiale ale metodologiei islamice reprezintă o încercare de a construi un program, care să ajute la răspândirea conștientizării cercetării, comportamentului și a gândirii metodologice.

Capitolul I

Conceptele de revelare ale integrării „epistemologice”

Discuția se concentrează inițial pe „integrarea epistemologică”, raportată la unitatea cunoașterii și la principiului unicității lui Dumnezeu, cu *tawhid* ca fundament pentru integrarea epistemologică. Mai departe se analizează integrarea epistemologică, citând contribuțiile unor savanți cheie, care în cele din urmă, constrâng și creează obstacole de-a lungul căii integrării epistemologice. Capitolul analizează necesitatea integrării epistemologice drept cadru de referință pentru metodologia islamică, prin care se leagă de gândire, cercetare și comportament, așa cum modurile definite se ocupă de întrebările legate de cunoștințe și comportament. Cu alte cuvinte, țelurile cărții sunt acele de a construi un model pentru integrarea epistemologică a surselor și modurilor de cunoaștere și cum să obțină o cunoaștere solidă din sursele integrate folosind mijloace integrate.

Capitolul I are următoarele patru secțiuni:

1. Integrarea epistemologică versus unitatea cunoașterii
2. Principiul unicității divine (*tawhid*) ca fundament pentru integrarea epistemologică.
3. Integrarea epistemologică în viziunea globală islamică.
4. Constrângerile și obstacolele întâlnite de-a lungul drumului către integrarea epistemologică.

Practica devotării complete a unei ființe unei singure specializări reprezintă, de fapt, un fenomen recent în istoria umană. S-a născut ca răspuns la o expansiune fără precedent care a avut loc în sfera cunoașterii umane în ultimul secol, având ca rezultat faptul că a devenit imposibil ca un singur savant să se specializeze în mai mult de un domeniu. În vremurile străvechi, savanții și învățații vorbeau despre integrarea dintre cunoaștere și acțiune. Printre alții din vremurile sale, Ibn Rushd a afirmat că există posibilitatea de lega înțelepciunea de legea divină, în timp ce Ibn Taymiyyah a susținut conceptul de integrare prin insistența sa asupra faptului că nu poate exista contradicție între înțelegerea corectă a textelor divine revelate și ceea ce este clar, explicit rațiunii umane. Încercările care au încercat să integreze principiile, teoriile și cercetarea științifică pe de o parte, și aplicările lor practice pe de altă parte ca știință „pură”, și tehnologia și-au dat mâna. Totuși, în ciuda dominației unei singure specializări, există acum o conștientizare mai mare a nevoii de a integra anumite domenii, în special cel al modernității cu tradiția, al excelenței cu sufletul, etc.

Termenul „integrare epistemologică” (*al-takamul al-ma'rifi*) poate descrie indivizii care posedă o cunoaștere enciclopedică despre lucruri, în mod special în ceea ce privește limba, jurisprudența islamică, științele coranice, științele hadisurilor, istoria și posibil astronomie, medicină sau matematică. Fenomenul producerii creative în mai mult de un domeniu era clar o caracteristică distinctivă a epocii în care mai mulți savanți musulmani binecunoscuți au trăit. După cum am menționat, practica de a te devota complet unei singure specializări reprezintă un fenomen recent.

Integrarea epistemologică poate să fie clasificată ca o ramură a filosofiei – ontologie, epistemologie sau etică – caz în care primește o dimensiune abstractă, teoretică. De asemenea, poate fi clasificată ca un tip de activitate socială, culturală când scopul pentru care este întreprinsă este acela de a oferi resursele necesare și să le transforme în activitate politică, economică sau socială. Țelul este acela de a facilita viața pentru oameni la nivel practic, caz în care aceasta ia o dimensiune socială, aplicată. Există două dimensiuni ale procesului integrării epistemologice: o dimensiune productivă și o dimensiune epuizantă. În dimensiunea sa productivă, integrarea este o formă de creativitate intelectuală, care cere aptitudini speciale. Adoptând o abordare productivă și una legată de consumerism, este în general acompaniată de evaluarea elementelor care vor face parte din noul amalgam, și matrița relațiilor care le aduc împreună pentru un nou scop sau țință.

Dimensiunea consumeristă, pe de altă parte, are de a face cu structurile intelectuale asupra cărora integrarea se bazează pe a înțelege fenomenele sau problemele investigate, identifică elemente distinctive dintre dimensiunile productiv-constructive și consumeriste ale integrării epistemologice care ar putea fi legate de diferențele dintre fizicianul care descoperă o lege naturală dată sau tehnicianul care dezvoltă un instrument sau mașinărie bazată pe această lege, și tehnicianul care lucrează într-o fabrică în care instrumentul sau mașinăria este folosită.

Creșterea exponențială în informații și date a rezultat într-o masă de cunoștințe atât de vastă încât, iar ca noi să putem să fim capabili să îi facem față, trebuie să fie împărțită în domenii diferite și specializări, și cu cât cunoștințele noastre cresc, cu atât mai mult trebuie fragmentate și împărțite. Din acest proces au rezultat persoane cu o viziunea reduționistă asupra lumii care se concentrează în mod excesiv pe bucăți de adevăr care sunt imediate și directe, în timp ce pierd din ce în ce mai mult contactul cu istoria și cu imaginea mult mai amplă a cosmosului. Cunoașterea și informațiile pe care le deținem ne distrag atenția de la imaginea de ansamblu și ne îndreaptă spre fragmente.

Cu toate acestea, există un proces de recunoaștere în plină desfășurare cu privire la faptul că întregul este mai important decât suma părților componente. Această „nouă știință” recunoaște faptul că cunoștințele definitive, înțelegerea completă și siguranța totală a adevărului reprezintă idealuri care nu pot fi realizate niciodată. În locul lor oferă un nou adevăr, și anume că universul nu este o stare

simplă, statică, deconcentrată care nu are înțeles, ca niște mașinării fără minte, și că ființele umane nu apar în univers prin accident sau din întâmplare.

Mai degrabă, universul pare să fie coeziv, părțile sale componente fiind conectate una cu cealaltă, iar el crește și se schimbă după un tipar conștiincios, realitatea sa fiind integrată în structurile și caracteristicile sale. În timp ce ființele umane par să fie un mijloc de a atinge scopul pentru care universul a fost creat, mintea umană pare să fie cea mai complexă entitate cunoscută de noi. Am putea susține că noua știință, prin mesajul puternic pe care îl prezintă despre noua realitate, prevestește nașterea unei ere mult așteptate, epoca postmodernistă, în care se poate împlini unitatea cunoașterii.

Numeroși intelectuali musulmani au început să fie influențați de ideologiile occidentale care ridică o barieră între știință și religie. Ca rezultat, un număr mare de musulmani contemporani au luat asupra lor responsabilitatea de a se adresa pericolelor care sunt implicate în separarea islamului de știință și nevoia de a restabili o legătură vitală între ele bazată pe principiul unității divine. Există, în plus, un discurs islamic despre unitatea cunoașterii bazată pe experiența spirituală. Acest discurs vede cunoașterea dintr-o perspectivă tradițională, care era exprimată de civilizațiile din Est într-un cadru metafizic bazat pe principiile derivate din învățămintele nemuritoare ale revelației divine, în formele sale variate.

Conceptul de integrare epistemologică este legat de conceptul de unitate a cunoașterii, care constituie fundația logică pentru asemenea integrare. Principiul islamic al unicității divine; adică, *tawhid* reprezintă baza islamului și ceea ce oferă civilizației islamice identitatea sa. Când musulmanii au dezvoltat știința *tawhid*, ei au combinat domeniile logicii, teoria cunoașterii, a metafizicii și eticii. Monoteismul islamic (*tawhid*) trasează o distincție crucială între Creatorul transcendent și universul creat. Voința Creatorului este cea care definește existența creaturilor, comportamentul lor și structura organică a acestora. Realitatea unicității lui Dumnezeu este manifestată prin faptul că universul este întemeiat pe un comportament ordonat. Asemenea rânduială indică spre unitatea autorității care a dat viață acestuia, și anume, singurul Dumnezeu.

Recunoașterea unicității lui Dumnezeu – *tawhid* – presupune, de asemenea, necesitatea recunoașterii unității adevărului. Așa cum *tawhid* servește confirmării unicității absolute a lui Dumnezeu Atotputernicului, de asemenea confirmă unitatea surselor adevărului. Dumnezeu este Creatorul lumii naturale din care ființele umane își extrag cunoștințele. Obiectul cunoașterii constă din lucruri și evenimente naturale, care sunt creațiile lui Dumnezeu. Este un lucru sigur faptul că Dumnezeu știe aceste lucruri și evenimente, și este la fel de cert că Dumnezeu este sursa revelației. Mai mult, Dumnezeu îi oferă omului o parte din cunoașterea sa perfectă, vastă și atotcuprinzătoare.

Tawhid invită ființele umane să traseze conexiuni între Dumnezeu drept Creator și atingerea cunoașterii în sferile sale diferite. Motivul pentru aceasta este acela că atunci când ființele umane percep lucrarea lui Dumnezeu în toate eve-

nimentele și lucrurile, ei observă lucrarea creației divine. Când ei observă lucrările lui Dumnezeu în natură, ei se implică în științele naturale, din moment ce creația divină din natură nu reprezintă altceva decât tiparele și legile pe care Dumnezeu le-a lăsat pe tărâmul natural.

În mod similar, când ființele umane percep munca creației divine în ei înșiși sau în cadrul societăților din care fac parte, ei se implică în științele umane și sociale.

Fiecare dintre noi trăiește în funcție de viziunea sa asupra cosmosului – viziunea lui/ei despre lume. O viziune globală islamică este o expresie a conceptualizării bazate pe credința cuprinsă de doctrina islamică. Această conceptualizare oferă o explicație comprehensivă a existenței. De asemenea ridică stilul de viață concret al indivizilor și regulile care le guvernează comportamentul lor în lumina percepției lor cu privire la locul lor în univers și scopul existenței lor.

Integrarea epistemologică nu este o activitate mentală pur și simplu și o aventură teoretică ci, mai mult, un proces educațional și psihologic al cărui scop este eliberarea minții musulmane, hrănirea sufletului musulmanului și motivarea musulmanilor de a îndeplini, crea și reforma. Analiza crizei din mintea și sufletul musulmanului, ar propune măsuri necesare pentru a înfrunta aceste crize, printre care se numără reconstruirea și aplicarea dimensiunii integrative, monoteiste a viziunii globale islamice, ca fiind o viziune a iubirii și bunătații, o viziune sistematică, științifică și cuprinzătoare care își folosește resursele în cel mai bun, cel mai constructiv mod posibil. Abordarea monoteistă implică cunoașterea integrării și interdependenței care există între revelația divină așa cum se regăsește în natură, și în cuvântul scris.

Ibn Rushd a afirmat: „Entitățile existente indică către Creator prin cunoașterea noastră despre lucrătura lor, și cu cât este mai completă cunoașterea noastră despre lucrarea lor, cu atât va fi mai completă va fi cunoașterea noastră despre Creator.” Conform lui Abu Hamid al-Ghazali, versetele Coranice care vorbesc despre stele pot fi înțelese doar cu ajutorul astronomiei, iar cele care ale legătură cu sănătatea pot fi înțelese doar în baza medicinei, etc. Al-Ghazali și Ibn Rushd au avut păreri diferite în ceea ce privește subiectul etimologiei, dar, totuși au fost de acord asupra nevoii de integrare a cunoașterii, al-Ghazali văzând o asemenea integrare în structura cunoașterii înșiși (integralitate), iar Ibn Rusd văzând-o în nevoile diferitelor științe pentru celelalte (complementaritate).

Într-o lucrare specializată, care se întinde pe parcursul a unsprezece volume, Ibn Taymiyyah a prezentat o discuție exhaustivă despre științele pe care mintea umană le-a generat, fie ele filosofice sau naturale, în comparație cu textele revelației divine. Ibn Taymiyyah era de părere că nu poate exista contradicție între cele două tipuri de științe. Mai degrabă, ceea ce este cu adevărat rațional nu va intra niciodată în conflict cu perceperea corespunzătoare a revelației divine.

Totuși, există niște constrângeri și obstacole de-a lungul căii către integrare epistemologică. Savanții cu specializări restrânse vor continua să realizeze lucruri științifice semnificative, și marea majoritate a savanților încearcă să se afirme prin lucrări specializate. Asemenea savanți pot simți că muncind în cadrul zonelor de integrare și unificare o fac în detrimentul oportunităților de excelență și competiție academică, ceea ce le-ar amenința viitorul. Eforturile de a se adresa problemelor relaționate de supra-specializarea și atomizarea cunoștințelor duc la apariția personalităților care au o viziune superficială a lucrurilor.

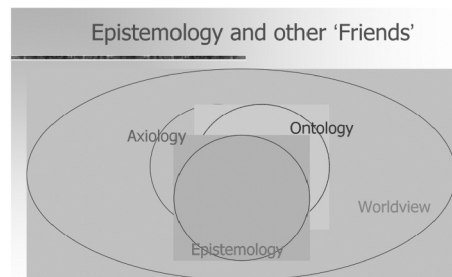
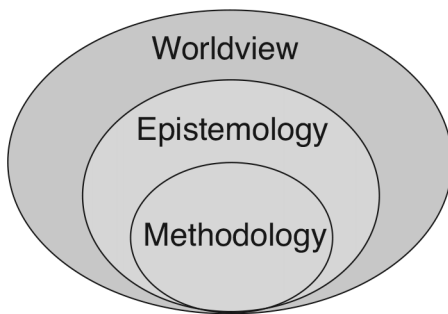
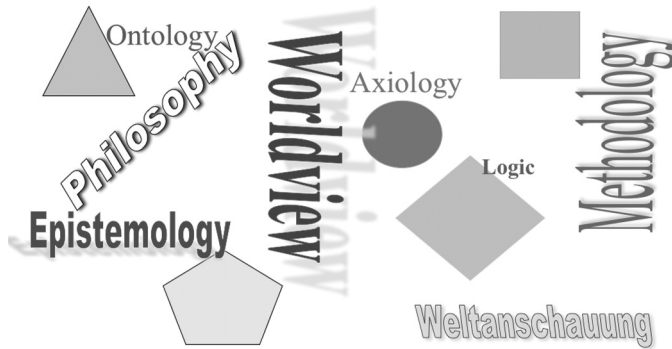
În asemenea situații, rezultatele integrării epistemologice nu sunt încurajatoare; de fapt, nimic nu există obstacol mai mare pentru progres decât „omul bun la toate, maestru nimicului” care vorbește mereu despre generalitățile dintr-un domeniu sau altul, dar le lipsește abilitatea de a se săpa adânc în vreunul dintre acestea.

Există pericolul ca, sub presiunea de a găsi probe care să susțină cererile de unitate și complementaritate, aceia care susțin integrarea epistemologică pot căuta legăturile dintre științe sau relații printre date care nu au de fapt o existență reală. Asemenea eforturi pot eșua sau pot produce rezultate futele și de tot râsul. În același timp, unele studii pot avea aparența unei rigori metodologice, când de fapt ele sunt pline de jargon specializat care le acoperă superficialitatea și incoerența. Totuși, un pericol chiar mai mare stă în tendința umană naturală de a găsi ceea ce caută sau ceea ce se așteaptă să găsească. Această tendință poate să îl conducă pe un cercetător spre o greșeală fără să realizeze, și prin urmare să diminueze validitatea modelului său de cercetare.

Unul dintre cele mai mari obstacole cu care se confruntă noile ideile și aplicabilitatea lor este tendința de a nu îi înțelege pe cei care sprijină aceste idei, sau reprezentarea greșită sau aplicarea greșită a ideilor însăși. Disprețul sincer de a adopta sau promova o idee nu este suficient pentru a-i convinge pe alții de validitatea acesteia, sau să creeze circumstanțele conductive spre acceptarea și aplicarea sa. Mai degrabă, ideea trebuie înțeleasă și reprezentată corect. În viziunea varietății conceptelor relaționate cu unitatea și complementaritatea științelor și asocierea lor cu punctele de referință metafizice specifice, aceste concepte sunt în mod frecventacompaniate de un anumit grad de confuzie și ambiguitate. Ca urmare, ei nu reușesc să obțină rezultate practice semnificative.

Scopul acestui capitol a fost acela de a sublinia valoarea integrării epistemologice dintr-o perspectivă islamică monoteistă (*tawhidi*) și locul unei asemenea integrări în abordarea islamică față de gândire, cercetare și comportament. Aceasta este abordarea, sau metodologia, care va fi explicată în următorul capitol.

Jungle of shapes, colors and directions

Cercurile Apartenenței

Aceste trei diagrame ilustrează o metodă, alăturând un grup de concepte care le permite să fie văzute într-o mod organizat și relaționat în ceea ce privește înțelesurile

Capitolul II

Metodă și metodologie: natura conceptelor și importanța investigării acestora

Capitolul II are următoarele trei secțiuni:

1. Metodă și metodologie: conceptul și termenul.
2. Importanța studierii metodologiei islamice și gândirea sistematică.
3. Conceptele fundamentale relevante față de metodologie.

Există o nevoie continuă de cercetare și de a discuta metodologia și gândirea sistematică. Scopul este acela de a valida aspecte ale metodologiei existente care sunt corecte și eficiente, și să corecteze acele aspecte care sunt greșite. În această direcție, Capitolul II caută să clarifice înțelesurile conceputului coranic de metodă (*minhaj* / *manhaj*) și relația sa cu alți termeni coranici relevanți. Prin urmare, acesta face mai întâi distincția dintre *minhaj* / *manhaj* (drum, cale, metodă) în sensul unei metode de a ajunge la un loc sau de a atinge un țel, și *manhajiyah* (metodologie) ca o cale de abordare a unei sarcini.

În al doilea rând, discută importanța cercetării metodologiei islamice și gândirea sistematică, făcând referire la câțiva savanți cheie. În al treilea rând, dezbate conceptele de bază de relevanță pentru metodologie cu viziunea globală drept cheie pentru această discuție. Mai departe, clarifică înțelesurile conceptelor viziunii globale și sistemului epistemologic, așa cum se leagă de *manhajiyah*.

Pentru scopurile de a distinge între metodă și metodologie, termenii *nahj*, *manhaj* și *minhaj* sunt sinonime, referindu-se la un drum sau cale dreaptă, clară care duce ușor omul către destinația sa. Aceste cuvinte se potrivesc, de asemenea, sensului de a călători repede pe drum datorită dreptății și libertății față de obstacole, sau împlinirea unei sarcini atât de repede datorită clarității modalității în care urmează a fi realizată. Toate cele trei cuvinte derivă din rădăcina *n-h-j*, care are sensul de a deveni clar, sau de a fi sau de a deveni un drum sau cale clară. *Minhaj* este un mod de viață, care urmărește să fie în concordanță cu *sharia*, a cărui ghidare îi ajută pe oameni să își purifice sufletele.

Înțelesul esențial al termenului *minhaj/manhaj*, și anume, „drum” sau „cale”, apare de nemăsurate ori în Coran. Contextele în care acești termeni apar sunt asociați în mod consistent cu ghidarea potrivită și greșeala. Credincioșii îi roagă pe Dumnezeu să îi conducă pe calea dreaptă (*al-sirat al-mustaqim*), calea acelor pe care Dumnezeu i-a binecuvântat cu harul său, prin urmare ghidându-i pe calea cea dreaptă – nu aceia care au atras mânia lui Dumnezeu și și-au pierdut calea, ci, mai degrabă, pe aceia care recunosc calea cea dreaptă și care rămân pe aceasta.

Termenii *minhaj*, *sabil*, *sirat*, *sunna*, *hidayah* (ghidare), și *nur* (lumina) împart un număr de semnificații comune, deoarece toate au legătură cu străduința umană de a rămâne pe calea cea dreaptă, clară care îi duce către destinația sau

țelul lor. Dacă scopul ființelor umane din această existență este acela de a-l venera pe Dumnezeu în cel mai extins sens, de a fi intendentul lui Dumnezeu pe pământ, și să obțină dezvoltarea umană, atunci *minhaj* reprezintă sensul de a atinge acest țel, sau calea care duce către acesta. Acest scop sau cale va lua forma unor țeluri intermediare variate. Dumnezeu s-a angajat în ghidarea oamenilor către calea dreaptă. Pentru a ajunge la acest sfârșit, El face calea ușoară, dreaptă, în timp ce ne avertizează că sunt căi care conduc mai degrabă către greșeală decât către adevăr.

Termenii *manhaj*, *sabil* și *sirat* se referă la o cale sau drum care duce către împlinirea unui scop specific pentru care ființele umane se chinuie să obțină cunoștințe sau beneficii de vreun fel. Totuși, ele se pot referi de asemenea la calea pe care un om o poate urmări în această existență pentru a obține viața care urmează a veni. Cu alte cuvinte, ele include ideea unei căi care conduce către o viață perfectă, și în acest sens termenul *manhaj* este folosit cel mai frecvent în revelație coranică. O valoare mai mare a *minhaj* este aceea că un om o urmează drept calea de a obține destinația sau țelul pe care acela îl urmărește. Mișcarea trebuie să fie direcțională, de-a lungul unei căi drepte către o țintă sau destinație, și să aibă un scop plin de sens.

Pe de altă parte, termenul *manhajiyyah* poate fi redat în engleză prin „metodologie” care este definit ca știința unei metode sau „o ramură a logicii care analizează principiile sau procedurile care guvernează cercetarea într-un domeniu dat al cunoașterii. Termenul „metodologie” poate fi folosit pentru a ne referi la fundațiile teoretice ale unei școli filosofice date, adică, care sunt ipotezele sale fundamentale, premisele și conceptele. „Metodologia” se referă, prin urmare, la o disciplină modernă care se preocupă de metodele și modurile implicării în cercetare și investigare și de cele care sunt relevante pentru toate științele.

Sfera operării pentru metodologie depășește toate zonele de cunoaștere din diferite categorii, fie că ele aparțin revelației, rațiunii, legii islamice, naturii, societății sau altor subiecte. Metodologia poate avea legătură cu modul în care noi percepem aceste domenii, cercetarea întreprinsă pentru a obține, testa și aplica cunoașterea, sau cu comportamentul zilnic și practicile științifice implicate, bazate pe ghidarea oferită de o asemenea cunoaștere. Totuși, termenii *minhaj*, *manhaj*, *nahj* și *manhajiyyah* sunt mult mai strâns legați de cercetarea și procedurile asociate decât sunt de problemele legate de comportamentul și practicile și gândirea individuală.

Metodologia islamică are legătură cu procesul gândirii islamice și natura ideilor care se nasc din acest proces. Prin urmare, este asociată cu țelurile și intențiile generale ale islamului. Problema metodologiei în dimensiunea sa intelectuală este, ca atare, inseparabilă de stilul de viață pe care islamul caută să îl promoveze și să hrănească societatea musulmană. Scopul gândirii islamice este de a stabili un mod de viață în această existență încât aceasta să devină o cale către fericire în viața ce urmează a veni.

Cercetarea în și înțelegerea metodologiei islamice și gândirea sistematică sunt esențiale pentru a înțelege alte metodologii și impactul lor asupra societății noastre. De asemenea, avem nevoie să ne familiarizăm cu asemenea metodologii și să discernem modurile în care să le folosim, adoptăm, cum să ne confruntăm sau relaționăm cu ele. Absența practicării metodologiei islamice reprezintă un factor major în criza intelectuală cu care se confruntă comunitatea islamică. În consecință, este important să recunoaștem nevoia de a uni eforturile pentru a construi și clarifica o asemenea metodologie ca fundație de bază a culturii și civilizației islamice, pe care comunitatea islamică caută să o stabilească.

Rar poți găsi o practică sistematică din partea specialiștilor musulmani în cadrul a diferite domenii epistemologice. Ca atare, pentru a confirma existența unei conștiințe metodologice care constituie fundamentul mișcării reformei intelectuale islamice contemporane, subliniez contribuțiile câtorva savanți principali. Printre acești savanți se numără Ismail al-Faruqi, Abdul Hamid Abu Sulayman, Taha Jabir Alalwani, Taha Abd al-Rahman and Ahmad al-Raysuni.

Al-Faruqi a văzut metodologia ca parte centrală a islamizării cunoașterii, bazându-și abordarea pe noțiunea că comunitatea islamică suferă o pierdere a direcției care îi amenință abilitatea de a-și asuma responsabilitatea lor de a ghida lumea. În viziunea sa, modul de a se adresa crizei cu care se confruntă comunitatea islamică, provenind din cadrul sistemului educațional cu un sistem educațional public secular privat de perspectiva islamică și un sistem tradițional educațional islamic care se află în afară realității și este perceput ca fiind de o importanță secundară pentru un sistem secular occidental, este acela de a unifica cele două sisteme educaționale într-un singur sistem care țintește însuflarea unei viziuni globale islamice în mințile studenților și familiarizarea lor cu natura civilizației islamice și caracteristicilor sale definitorii.

Un asemenea sistem ar trebui să urmărească reformularea tuturor branșelor cunoașterii moderne dintr-o perspectivă islamică în contextul unui curriculum bine întemeiat. Acesta ar permite membrilor comunității musulmane să construiască o cunoaștere islamică contemporană care combină revelația și rațiunea, gândirea și acțiunea și, procedând astfel, conduce la prosperitate pe pământ și fericire pe lumea care va veni. El le-a văzut pe ambele la fel de impotente în a revigora și reforma comunitatea islamică. Prin urmare, al-Faruqi a chemat către islamizarea cunoașterii ca un punct necesar de pornire pentru a preveni dihotomia din sistemul educațional, dihotomia din viața comunității islamice ca întreg și lipsa eficienței din metodologia islamică tradițională.

Abu Sulayman susține că există o metodologie islamică, care poate fi clar distinsă de metodologiile altor culturi sau oameni. Această metodologie reprezintă un efort uman de a înțelege interacțiunea care trebuie să aibă loc între instrucțiunile conținute de textul revelat și problemele pe care oamenii le întâmpină pe pământ pentru a îndeplini scopurile și țelurile religiei. Această metodologie se află într-o stare constantă de evoluare și dezvoltare, într-un răspuns în formare continuă pentru circumstanțele și provocările noi. Pentru el, procesul cheie pentru

evoluție implică mai întâi înțelegerea textelor islamice bazate pe scopurile și intențiile mai înalte ale religiei, parcurgerea tuturor textelor relevante pentru subiectul aflat sub investigație, în lumina altuia, și interpretarea acestor texte în cadrul contextului temporal și geografic în care ele au fost scrise, ca un fel de a discerne cel mai prudent mod de a le aplica realităților prezente.

Al-alwani a pus accent pe nevoia de a aduce lumina în „logica” Coranului și ceea ce numește „metodologia coranică cosmică”. Această metodologie este distinsă printr-un serie de determinanți metodologici coranici din care el detaliază trei: 1) *al-tawhid* este elementul pivotant al viziunii coranice globale, 2) combinarea „celor două interpretări” însemnând interpretarea noastră asupra Coranului și a creării Universului, și 3) unitatea structurală a Coranului și adevărurile cosmice pe care pe conține. Apoi, Alalwani

Leagă acești trei determinanți coranici metodologici de construcția unei metodologii a integrării epistemologice.

Abdul-Rahman susține că cercetătorii au nevoie să creeze propria lor metodologie prin aderența la un set de principii teoretice și practice, dintre care cel mai important este acela de a obține o cunoaștere cuprinzătoare a metodelor și abordărilor folosite de savanții și gânditorii musulmani timpurii din diferite domenii științifice, dar și cunoașterea solidă a metodelor și abordărilor moderne.

Procedând astfel, cercetătorii pot merge dincolo de practica imitării și împrumutării teoriilor până la o interpretare inovativă și formularea metodelor originale, abordărilor și teoriilor. El se referă la lucrarea sa ca la „jurisprudența filosofiei”.

Al-Raysuni susține că gânditorii musulmani trebuie să cunoască atât intențiile superioare ale legii islamice, cât și metoda bazată pe scopuri, afirmând că *al-maqasid* (intențiile și scopuri) constituie o manieră distinctivă de gândire și observare, analiză și evaluare, de a trage concluzii și de a pune lucrurile cap la cap.

El crede că în lumina intențiilor superioare ale legii islamice, vom fi capabili să tragem concluzii, să alăturăm bucăți, să vedem cum lucrurile pot fi comparate, și cum pot fi ordonate. El susține mai departe, că un asemenea angajament trebuie să implice o abordare metodică bazată pe reguli și principii, aplicată practicii interpretării inovative și rațiunii juridice, cum este, de altfel, marcat de un fel de inflexibilitate și exactitate, pentru a se descurca cu haosul și laxitatea.

Este esențial să discutăm despre conceptele de bază care prezintă relevanță pentru metodologie, larg răspândite, și să clarificăm sensurile conceptelor sistemului epistemologic și ale viziunii globale. Viziunea globală are un impact semnificativ asupra modurilor în care noi percepem lumea în care trăim, locul nostru din lumea aceasta, și modul în care înțelegem științele naturale și sociale. Oamenii își formează imaginea generală despre ei și a lumii din jurul lor în limitele impuse de locația de unde ei văd lucrurile, unghiul din care privesc, mediul lor social, psihologic, natural și sistemul dominant de gândire cu

componentele sale lingvistice și cadrul autoritar. Această imagine globală – la care se face referință ca fiind o viziune cosmică, o idee generală, conceptualizare cosmică, filosofie generală, explicație cuprinzătoare, paradigmă explicativă sau ideologie – este cea care a fost larg răspândită ca o viziune globală. Ar trebui clarificat, totuși, că un individ nu trebuie, în mod necesar, să construiască propria lui viziunea globală.

Mai degrabă, ia ființă în mintea fiecărui individ într-o manieră mai mult sau mai puțin spontană. Ca atare, viziunea globală este o componentă înăscută a ființelor umane, dată fiind tendința lor de a fi influențați de mediul intelectual în care ei trăiesc și de a asimila tradițiile și obiceiurile sociale predominante.

Dintr-o perspectivă islamică, viziunea globală este o percepție mentală a tărâmului psihologic, social și natural. Ca atare, aceasta este ca un set de imagini în mișcare și staționare, care atrag atenția oamenilor și îi îndeamnă către reflectare și contemplarea scopului de a obține înțelegerea și capacitatea de introspecție. Viziunea globală reprezintă, de asemenea, o atitudine către lume, o stare care cere omului să se relaționeze activ și constructiv cu lumea, în pacea și armonie, revență și respect, dorință și uimire. Mai mult, viziunea globală reprezintă un plan de a schimba lumea, care este un set de țeluri prin a căror atingere oamenii pot să facă lumea mult mai armonioasă și echilibrată, și să pună resursele în folosul creării unei vieți mai bune pentru ei și ceilalți, în realizarea faptului că viața noastră pământească este locul pentru pregătirea pentru viața din lumea care va veni.

Viziunea globală – din punctul de vedere epistemologic, cel puțin – este mult mai importantă (de departe) decât alți factori relevanți pentru comportamentul uman, deoarece este singurul cadru în care rațiunea umană poate funcționa pentru a obține cunoașterea. În consecință, viziunea globală constituie fundamentul pentru teoria epistemologică. Elementele care vor alcătui teoriei cunoașterii, sau epistemologia, sunt numite uneori „sistemul epistemologic”. Un sistem epistemologic se preocupă de probleme de relevanță pentru istoria și evoluția cunoașterii umane, surselor și uneltelor acestei cunoașteri, metode de clasificare a cunoașterii, și o clarificare a funcțiilor sale.

Viziunea globală, sau un grad mai mare al viziunii, determină atât sursele, cât și uneltele cunoașterii, în timp ce natura acestor surse și unelte (sistemul epistemologic, care este o subsferă în cadrul viziunii globale) definește metodele prin care ne putem ocupa de sistemul epistemologic sau teoria cunoașterii. Dacă fiind suprapunerea și interdependența mutuală, noi putem observa că mulți gânditori și scriitori folosesc termenii „viziune globală”, „sistemul epistemologic” și „metodologia” ca fiind interschimbabili.

Totuși, abordarea susținută aici este de a adopta punctul de referință coranic drept ghid pentru a defini aceste concepte. Conceptul de metodă – *manhaj/minhaj* – ca văzut din perspectiva coranică este caracterizat atât prin generalitate și comprehensivitate, punct de vedere din care este ca toate celelalte concepte

coranice. Deși există ceva conștientizare a nevoii de a dezvolta o metodologie islamică, există totuși o mică conștientizare a principiilor și distingării a ceea ce noi am numit „metodologia integrării epistemologice”.

Capitolul III

Conștientizarea metodologică și defectele metodologiei/metodologice

Capitolul trei cuprinde două secțiuni principale:

1. Conștientizarea metodologică
2. Semnele defectelor metodologice în viața comunității islamice

Capitolul trei clarifică ceea ce se traduce prin „conștientizare metodologică” și relația sa cu alte tipuri de conștientizări. Următoarele căută să demonstreze importanța înțelegerii ambelor metode și metodologiei și formele acestor percepții care se regăsesc în rândul teoreticienilor contemporani ai gândirii și acțiunii islamice. Acesta atrage atenția asupra unui număr de defecte metodologice prevalente sau asupra unui dezechilibru manifestat în comunitatea musulmană.

Dacă comunitatea musulmană vrea să recupereze mândria și gloria sa pierdută, să se ridice la nivelul responsabilităților sale globale și să servească drept lider al civilizațiilor umane, atunci ea va trebui să promoveze conștientizarea metodologică. Conștientizarea este un termen folosit pentru a descrie conștientizarea de către ființele umane a propriei lor persoană și a împrejurimilor. Termenul „conștientizare” include actele de aducere a lucrurilor împreună, înțelegere, prezervare și memorie.

„Urechea larg deschisă” despre care vorbește Coranul nu este o ureche fizică care preia sunetele din lumea materială. Mai degrabă, este o ureche care înțelege și oferă sens celor pe care le aude, și atunci folosește această înțelegere corespunzător. Conștientizarea metodologică este o realizare a nevoii pentru o înțelegere comprehensivă, detaliată a naturii realității, a dificultăților și cerințelor sale. Reprezintă conștientizarea faptului despre cum să faci față unei realități bazate pe o planificare sistematică, guvernată de lege, care are un scop sau planuri neinfluențate de reacțiile personale sau de presiunea care se naște din nevoia de a face decizii imediate. Conștientizarea metodologică dezvoltă realizarea faptului că realitatea în care trăim are nevoie să fie reformată prin metodele unei metodologii și un apel la o viziunea globală all-inclusive.

Când încercăm să redăm realitatea, așa cum o percepem, ceea ce redăm nu este realitatea însăși. Mai degrabă, aproximăm realitatea la un grad mai mare sau mic în funcție de gradul în care modul, sau metodologia, în care gândim este, sau nu este, corespunzător. Această încercare este legată de rezultatul unei interacțiuni dintre trei elemente. Primul element este preconcepția din mintea noastră. Al

doilea element este setul de unelte folosite de minte, procesul emoțional și cognitiv, și intuiția minții, capacitățile imaginative și volaționale. Al treilea element constă din faptele obiective, inclusiv caracteristicile cantitative și calitative ale realității experimentate și conexiunea sa cu alte realități din jurul ei.

Există o criză a conștientizării islamice și, ca atare, și o conștientizare în creștere a acesteia. Cel mai important motiv pentru criza conștientizării islamice este acela că propunătorii acestor abordări din ambele extreme au fost, de cele mai multe ori, oameni în poziții de autoritate în comunitatea musulmană, fie că erau figuri reprezentative în guvern, fie conducători intelectuali. Cea mai gravă formă legată de decepție sau confuzie legată de conștientizare avea legătură cu metoda sau abordarea. În același timp, există o creștere a nivelului conștientizării nevoii de metodă și gândire metodologică din jumătatea secolului al XX – lea, în părți diferite ale lumii islamice, „metoda” devenind o preocupare majoră în rândul savanților și specialiștilor aparținând unor ramuri diferite ale cunoașterii, în cercuri intelectuale și printre cei care sunt preocupați de chemarea la islam.

Există câteva exemple de teoreticieni din domeniul gândirii, mișcărilor religioase, politice și științifice prezentând o conștientizare a metodei și importanței sale. Din vremea lui Ibn Khaldun (d 808 / 1406 era noastră), problema metodologiei din cadrul domeniului studiilor istorice a fost neclară pentru mulți, care s-au bazat pe textele pe care le-au primit de la înaintașii lor, deși conținutul lor cuprindea fapte certe, și ca rezultat, au comis erori metodologice. Priun urmare, una dintre cele mai importante sarcini cu care se confruntă gândirea islamică astăzi este aceea de a ghida dialogul în desfășurare către tema metodologiei. În domeniul gândirii, Taha Ab al-Rahman pune accent pe nevoia unei viligențe religioase din lumea islamică în legătură cu ceea ce el numește „înapoierea intelectuală”. Abdul Hamid Abu Sulayman susține că reforma comunității musulmane poate lua ființă doar prin familie și instituțiile educaționale, și că rezolvarea enigmelor educaționale cu care ne confruntăm cere dezvoltarea „unei metodologii, adică o *metodă științifică* și un studiu științific în desfășurare, organizat care merge dincolo de reflecții limitate.”

În viziunea lui Taha Alalwani, situația cere dezvoltarea unei percepții metodologice comprehensive, care poate aduce împreună cele două interpretări ale Revelației și creației; adică Coranul și lumea creată.

Sayf al-Din Abd al-Fattah a numit patru elemente de care este nevoie pentru a construi o conștientizare metodologică bazată: 1) conștientizarea surselor teoretizării metodologiei islamice, 2) conștientizarea potențialului metodologic occidental disponibil și abilitatea de a-l accesa, 3) conștientizarea aplicărilor metodologice și abilitatea de a interpreta sursele teoretizării islamice, și 4) conștientizarea dificultăților implicate în aplicarea metodologiei și modurile de a le depăși.

Există un număr al câtorva defecte metodologice sau dezechilibrări manifestate în viața comunității musulmane. În primul rând, o varietate de factori au contribuit la regresul comunității musulmane până la înapoiere. Totuși, dezechilibrul

se manifestă în personalitățile umane prin două aspecte. Aceste dezechilibrări se manifestă în cadrul aspectului ideational sau intelectual, unde omul observă o lipsă a clarității în ceea ce privește viziunea asupra lumii și percepțiile rezultate. Cealalt este aspectul emoțional – psihologic, unde dezechilibrul se manifestă prin modul de gândire al musulmanilor cu privire la probleme de percepție, sentiment și practică. Dezechilibrul acesta metodologic are legătură cu maniera în care o idee este tradusă într-o realitate concretă sau cu modul în care o convingere mentală este transformată într-o practică de actualitate din viața de zi cu zi.

Expresiile specifice dezechilibrului metodologic le include pe cele ale viziunii globale pe care o are un individ, abilitatea omului de a înțelege și de a face față realității, unde există un eșec în a lega cauzele de efecte, sau de a discerne adevărul și de a munci pentru a înțelege scopurile care se intersectează cu realitatea.

Un echilibru sănătos, pe de altă parte, este caracterizat prin legătura comprehensivă care leagă lumile celor văzute și celor nevăzute, aspectelor pozitive și dăunătoare ale unui fenomen sau ale altuia, considerațiile din prezent și viitoare, situația dintr-o locație particulară și un mediu mai extins care îl înconjoară, ca și efectele imediate și îndepărtate ale acțiunilor și evenimentelor. Dezechilibrul metodologic din acest context se dezvăluie prin încercările de a restricționa o problemă sau fenomen dat unei singure dimensiuni, excluzându-le pe celelalte, luarea în considerare a unui număr limitat de fapte existente, și/sau ceea ce este vizibil în mod direct și imediat în situația aflată la îndemână.

Acest tip de dezechilibru metodologic ia uneori forma căutării adevărului într-un spațiu limitat în cadrul diferitelor domenii de cunoaștere prin căutarea, de exemplu, raportată doar la ceea ce ni s-a întâmplat din punct de vedere istoric, spre excluderea mai multor întâmplări recente. Această abordare parțială sau atomistă a studiului istoriei scrise se poate limita la aspectul juridic al lucrurilor, fără încercarea de a se ocupa de sursele fundamentale reprezentate de Coran și Sunna Profetică.

Se poate exprima prin atenția plasată exclusiv pe aspectul textual al unei probleme și ramificațiile sale fără a se gândi la zonele de aplicare în legătură cu întrebări despre univers, materie și progres uman și civilizație. Individul ar putea, de exemplu, să se restricționeze pe sine (el/ea) la o singură școală de gândire sau jurisprudență fără a ține cont de alte școli ale căror perspective ar putea să îi ofere o privire introspectivă mai completă asupra lucrurilor, sau să îi îmbogățească cunoștințele oferindu-i expresia unei percepții mai extinse a religiei și scopurilor ei mai înalte.

Alte manifestări includ o viziune incompletă a timpului, care rezultă în practica de limitare a evaluării lucrurilor la o perioadă din istorie. Lipsa echilibrului poate rezulta în dificultățile de a evalua importanța unor probleme și a ce reguli să le aplicăm, și elevarea statutului unor principii etice particulare, acțiuni și rituri ca și cum ele ar fi inima mesajului islamic, ducând la sacrificarea unor interese

mult mai vitale. Acestea constituie un obstacol major pentru progresul către avansarea culturală islamică dorită. Abilitatea compromisă de a înțelege și de a se descurca cu realitatea are legătura cu modul în care noi privim lumea naturală și lumea ființelor umane. Acest defect se poate manifesta printr-un eșec de a interpreta corespunzător realitatea, bazându-se în schimb pe conceptualizările abstracte, prin abstracțiile mentale din ordinul filosofiei grecești și derivatele sale, sau abstracțiile spirituale din cadrul gnosticismului și rezultatele sale. Acest defect metodologic poate lua forma unei alte lumi pioase care neglijează realitățile vieții și cerințele societății umane. Există, de asemenea, un alt tip de mondenitate socială, care neglijează sectoare largi ale societății din cauza izolării elitei educate și lipsa dorinței lor de a se implica în ceea ce privește masele, sau a unei indiferențe față de realitatea care se naște din disperarea de a schimba modul în care sunt lucrurile. Eventualul rezultat al acestei desconsiderări a faptelor este o ignoranță care fură oamenilor abilitatea de a face față realității.

Este posibil ca desconsiderarea față de circumstanțele vieții reale a musulmanilor să fi fost reîntărită în unele sectoare islamice printr-un alt defect metodologic, și anume, adoptarea situației din Vest ca exemplu ideal pentru avansare și progres. Acest defect poate fi văzut la nivelul practicii de a diviza programele de reformare care derivă dintr-un idealism occidental care nu este potrivit situațiilor islamice, din moment ce ele nu reușesc să reflecte particularitățile religioase, sociale și culturale ale circumstanțelor și vieții musulmanilor.

Eșecul de a lega cauzele de efecte se poate dezvălui prin eșecul de a lua în considerare cauzele naturale sub pretextul bazării totale pe Dumnezeu sau credința că identificarea cauzelor naturale este inconsistentă cu doctrina islamică conform căreia Dumnezeu Atotputernicul este Unicul Actor din univers. Cei care cred și se comportă în această manieră văd fenomenele lumesti, inclusiv ființele umane, ca neavând responsabilitate pentru rezultate, deoarece, în credința lor, rezultatele reprezintă doar dorința lui Dumnezeu mai degrabă decât rezultatul unor cauze anterioare, existente în timp. La cealaltă extremă se află cei care exclud elementul supranatural din sfera cauzală. Asemenea oameni cred că rezultatele provin doar din cauze naturale fără nicio intervenție sau amestec divin.

În cele din urmă, eșecul de a discerne adevărul și de a depune efort pentru scopurile intersectate cu realitatea are legătură cu eșecul de a înfrunta adevărul. De exemplu, fumatul aduce o condamnare la moarte mai gravă decât toate războaiele din jurul lumii. Pericolul fumatului nu este limitat la riscurile aduse sănătății care îi amenință pe fumători și pe cei din jurul lor. Ele includ, de asemenea, poverile financiare cauzate de achiziționarea tutunului, cost care uneori consumă până la un sfert din venitul familiei. Acest tip de risipă economică se află dincolo de orice raționament.

Seriozitatea dezechilibrului metodologic de mai sus poate fi văzut în faptul că oamenii cu idei bune sunt împiedicați în mod efectiv de la prezentarea acestor idei într-o manieră sonoră, adică, de a le aduce din spațiul abstracției mentale și ideilor în domeniul vieții de zi cu zi.

Capitolul IV

Evoluția Conceptului metodei în gândirea occidentală și islamică

Capitolul IV cuprinde următoarele trei secțiuni:

1. Evoluția conceptului de metodă în gândirea islamică.
2. Evoluția conceptului de metodă în gândirea occidentală.
3. Relația dintre conceptul metodologiei și evoluției domeniilor științifice din istoria occidentală și islamică.

Un scurt rezumat al istoriei metodei (*manhaj*) este prezentat cu atenție deosebită dată celor mai semnificative faze ale evoluției termenului „metodă”, atât în gândirea islamică, cât și în cea occidentală. Scopul este acela de a arată cum se îmbină semnificațiile textelor, condițiile umane sociale și lumea naturală în metodologia islamică. Dezbatearea ulterioară se datorează contribuțiilor aduse de Aristotel, Francis Bacon și Rene Descartes dezvoltării conceptului de metodă în gândirea occidentală. În cele din urmă, capitolul caută să afirme

Impactul evoluării experienței umane asupra conceptului metodei și, prin aceasta, să încheie cu o comparare a traiectoriei dezvoltării conceptului de metodă și a practicilor metodologice din moștenirile occidentale și islamice.

„Metoda” din timpul vieții companionilor Profetului consistă în extragerea regulilor legale din Coran și sunna, direct sau prin procesul *ijtihad*. Acestea sunt sursele care au alcătuit metodologia în baza căreia musulmanii au extras cunoștințe în sensul specific al normelor legale. Din acest motiv, savanții s-au referit la ele ca surse ale legislației. Savanții au folosit de asemenea raționamente analogice, bazându-și regulile lor pe valoare, spirit și țelul fundamental al acțiunii din spațiile regulilor.

Prima generație a musulmanilor au simțit că Coranul și explicațiile și aplicările Profetului erau suficiente pentru a-și ordona probleme zilnice. În consecință, după moartea Profetului, consensul (*ijma'*), raționamentul analogic (*qiyas*), preferința juristică (*istihsan*), procesul definirii intereselor umane și scopurile preponderente ale legii islamice erau toate forme ale interpretării raționale (*ijtihad*), scopul cărora era să mărească înțelegerea sensurilor revelației Coranului și a ceea ce au înțeles ei prin sunna profetică. Prin reflecție, ființele umane sunt capabile să descopere legile pe care Dumnezeu le-a stabilit în plan cosmic, social și psihologic și odată ce aceste realități au fost înțelese, să legifereze legile necesare pentru problemele vieții, să stabilească o comunitate devotată adevărului și justiției și să construiască o civilizație iluminată.

Științele sociale și naturale, când sunt legate de ghidarea conținută de Coran, conduc către o înțelegere mai bună a fenomenelor și evenimentele. Coranul

nu se adresa doar primei generații de musulmani cu privire la științele pe care ei voiau să le stabilească. Nici nu se adresa doar musulmanilor. Mai degrabă, se adresa întregii rase umane, oferindu-le sursa de ghidare de care au nevoie pentru a se descurca în toate întreprinderile lor. O asemenea reflecție i-a ajutat pe savanții musulmani să aprecieze accentul Coranului pus pe informarea oamenilor și direcționarea lor spre ceea ce ar trebui să facă, accent al cărui scop este să ajute oamenii să își atingă interesele lor pe acest tărâm și să ducă îi conducă către o viață care le garantează și atrage mulțumirea lui Dumnezeu în lumea care va veni.

În timp ce societatea islamică a început să se ocupe de studiile filosofice și științele naturale, în timp ce lucrările savanților traduse din greacă, persană și alte limbi au început să pătrundă în cultura islamică arabă, s-a născut nevoia unor scrieri sistematice care ar stabili reguli pentru investigațiile științifice. Inițial s-au folosit raționamentul din analogie și dovezi logice, după care această abordare a fost extinsă și aplicată unei baze mult mai largi. Observând insuficiența acestei abordări, savanții au adăugat abordarea raționamentului sau inferența prin inducție. Cărțile specializate erau scrise pe clasificarea științelor, metodelor lor generale și aplicările lor asupra științelor particulare.

Metoda din rândul gânditorilor musulmani a fost prezentă din punct de vedere istoric în mai mult de un domeniu de studiu. De fapt, manifestările sale pot fi trasate virtual în aproape toate domeniile. Gândirea metodologică sau sistematică este asociată cu reguli și principii specifice atât în Coran, cât și în Sunna Profetică. În mod similar, era evidentă în practicile Companionilor și ale Succesorilor Profetului, în timp ce scrierile experților hadith și ale juriștilor i-au împrumutat o definiție mai importantă și i-au stabilit regulile și premisele. Conceptul și practica metodei au definite mai târziu și au fost clasificate în lucrările teologilor scolastici, filosofilor, misticilor și istoricilor. Totuși, domeniul, care este cunoscut în mod proeminent pentru preocuparea sa față de metodă este știința principiilor jurisprudenței, care stabilește bazele legislației islamice.

În termenii evoluției conceptului metodei în gândirea occidentală, modelul dominant este bazat pe două fundamente primare: 1) istoria umană înregistrată exclude scenele religioase, și 2) istoria oamenilor europeni o exclude pe cea a altor oameni sau, cel puțin, îi ignoră importanța. Prin urmare, istoria filosofiei, istoria științei și istoria civilizației însăși, a început în Grecia și s-a terminat în Europa occidentală și extensiile nord-americane.

Dintre toți filosofii și gânditorii greci, Aristotel (384-322 î En) a fost poate cel mai matur, și cel care a influențat cel mai profund gândirea occidentală și umană în general, în special cu privire la dezvoltarea metodelor de cercetare și investigare în filosofie și știință. Contribuțiile lui Aristotel s-au extins asupra unei varietăți mari de domenii, inclusiv ontologia, etica, politica, științele naturale și metafizica. Toate lucrările lui Aristotel au fost marcate de o manieră deosebită de raționament care a fost cunoscută mai târziu ca logica aristoteliană și care se bazează în mod fundamental pe metoda raționamentului analogic.

Imperiul Roman a devenit moștenitorul bogăției intelectuale, retorice și filosofice grecești. Decăderea a fost accelerată după 285 era noastră, timp în care Imperiul Roman a fost împărțit între Imperiul Roman de Vest și Imperiul Roman de Est (Bizantin). Aceeași perioadă a fost martora nașterii islamului, care a creat o societate stabilă, care a ocupat Levantul, Irak, Persia și Egipt, regiuni care au fost înainte lăcașul civilizațiilor străvechi. Savanții musulmani au beneficiat de noul spirit eliberator islamic din domeniul cercetării și descoperirilor, și au extras din cunoștințele existente, familiarizându-se cu științele stabilite de precedesorii lor din India, Persia și Grecia. Cea mai mare parte din moștenirea grecească a fost tradusă în arabă și școlile și universitățile au fost întemeiate. Această nouă conștientizare a contribuit semnificativ la mișcările reformiste ulterioare și a servit drept impuls puternic spre o cercetare mai amplă și spre experimentarea de către savanți și oameni de știință.

Istoria Europei a fost martora unui număr important de intervenții în drumul evoluției metodelor gândirii occidentale. Francis Bacon (1561 – 1626 era noastră) a fost un filosof englez care a trăit în timpul unei perioade istorice a Europei în care filosofia grecească se baza pe dezbateri și gândirea abstractă era predominantă. În această perioadă, au fost făcute numeroase descoperiri științifice și invenții. Bacon era preocupat de nevoia de progres științific, în timp ce logica lui Aristotel se dovedea a fi total neadecvată pentru această sarcină în noua eră. În timp ce logica lui Aristotel presupunea certitudine prin bazarea pe ipoteze ce nu pot fi negociate și a căror validitate nu poate fi pusă sub semnul îndoielii, Bacon a propus un sistem inductiv de argumentare care se baza pe cercetarea în dovezile de bază găsite în lumea naturală. În sistemul lui Bacon, cercetarea în știință și-a schimbat direcția dinspre datele de bază, pe care el le-a compilat mulțumită efortului depus prin folosirea „noii construcții” spre niveluri de probabilitate mai mari.

În sistemul lui Bacon, procesul științific logic începe prin inducție și experimentare științifică, moduri prin care faptele sunt descoperite. Merge apoi pe urma acestor fapte înapoi către principiile universale prin folosirea logicii aristotelice. Faptele sunt înregistrate apoi și transmise altora prin folosirea metodelor și tehnicilor explicate. Logica lui Bacon este împărțită în două părți. Prima parte deconstruiește „iluziile” care „blochează mințile oamenilor”, împiedicându-i să ajungă la adevăr. A doua parte reprezintă un sistem capabil de a descoperi faptele așa cum sunt ele. Este un sistem bazat pe experimentarea științifică și inductivă.

Rene Descartes (1596 – 1650 era noastră) a fost un filosof francez care a fost educat în mai multe țări europene într-o perioadă când sistemul logic fondat pe silogismul aristotelic pusesse stăpânire peste așezările religioase europene. În viziunea lui Descartes, metoda aristotelică bazată pe silogism era incapabilă de a genera cunoștințe noi și prin urmare, sterilă. Metoda lui Descartes este bazată pe patru principii. Primul principiu este acela de a nu accepta niciodată ca adevărat dacă nu știm că este așa și să evităm judecata pripită sau părtinitoare. Cel

de-al doilea principiu este acela de a împărți fiecare dificultate în atâtea părți cât este posibil pentru a facilita rezoluția sa. Al treilea principiu este cel de a conduce gândurile cuiva într-o mod ordonat, începând cu acele obiecte care sunt mai ușor și simplu de știut „pentru a se îndrepta puțin câte puțin, gradat, către cunoașterea celor mai compozite lucruri.” Și cel de-al patrulea principiu este de a se întoarce și de a se asigura că nu este niciun aspect al problemei în cauză pe care nu l-am notat și nu l-am investigat.

Raționalismul științific a apărut în secolul al XVII – lea și a avut un rol conducător în secolul al XVIII – lea. Această abordare a suplinit metafizica și religia. Raționalismul științific a formulat o filosofie pozitivă seculară care a provocat potențialul nelimitat al științei și metoda științifică și abilitatea oamenilor de a obține controlul total asupra naturii. Ca atare, secolele al XVIII – lea și al XIX – lea au fost martorii nașterii progresului care a creat o ideologie bourgeois care le-a răpit oamenilor anumite aspecte ale umanității lor prin preamărirea rațiunii și neglijarea intuiției, a sentimentelor și emoțiilor. Spiritul pesimismului s-a dezvoltat în metode „neștiințifice” și abordări care au intenția de a reprezenta „noua știință” ca o alternativă la știința asociată cu modernismul. Această „nouă știință” și-a găsit expresia într-o varietate de curente, școli de gândire și metode, toate căzând sub incidența rubricii care a devenit cunoscută drept „postmodernism”.

Comparând traiectoria dezvoltării conceptului de metodă și practicile metodologice din moștenirea occidentală și islamică, unii savanți pot arată că conceptul metodologiei din istoria gândirii occidentale a fost legat inițial de științele naturale, în timp ce istoria gândirii islamice a fost legată în cea mai mare parte de științele care se ocupă de revelația divină. Aceasta nu ar o descriere corectă și dreaptă a diferenței.

Cunoașterea oamenilor este la origine un dar de la Dumnezeu, dar prin care Dumnezeu a deosebit ființele umane de celelalte creaturi. Când Dumnezeu „L-a învățat pe Adam toate numele făpturilor” (Coran 2:31), El i-a dat abilitatea de a obține cunoaștere din cele două surse (revelația divină și universul creat), prin cele două instrumente ale acestora (rațiunea și percepția senzorială). Unii scriitori caracterizează evoluția metodelor de cercetare ca o progresie fermă. Totuși, adevărul este că în fiecare stadiu al evoluției lor, ființele umane au folosit o varietate de metode și mijloace pentru a obține cunoștințe.

Națiunile lumii s-au folosit de cunoștințele disponibile proporțional cu gradul de avansare de care se bucură. Aceasta este situația în care se regăsea Europa în timpul Epocilor Întinericului (aproximativ 500-1000 era noastră) după căderea Imperiului Roman, de Est și Vest. Națiunile Europei nu au reușit să vadă valoarea moștenirii bogate grecești căreia i-a devenit moștenitor în domeniile medicinei, matematicii, filosofiei, geometriei, literaturii și poeziei. Prin contrast, atunci când musulmanii s-au regăsit în poziția ascendenței culturale, ei au văzut valoarea a ceea ce au la dispoziție, dar și cunoștințele posedate la acea vreme de europeni, indieni și alții. Ca atare, ei s-au mobilizat repede pentru a transfera acele cunoștințe către ei înșiși.

Ei au navigat printre lucrări științifice care au intrat în posesia lor, aducând lucruri la lumină, editând texte, acceptând unele lucruri și respingându-le pe altele, dezvoltând și modernizând. Pe de altă parte, când musulmanii s-au regăsit într-o stare de înapoiere, nu au fost capabili să se folosească de moștenirea pe care au primit-o de la înaintașii lor și au eșuat în tentativa de a aprecia corespunzător valoarea realizărilor pe care savanții lor le-au făcut în vremuri mai îndepărtate. Mai târziu, când vremurile s-au schimbat și Europa s-a trezit, națiunile europene au realizat care este valoarea moștenirii grecești, pe care musulmanii au dăruit-o umanității prin eforturile lor. Ei au descoperit de asemenea că dezvoltările de pionerat pe care musulmanii le-au înfăptuit în cadrul diferitelor discipline științifice, în timp ce musulmanii însăși nu au fost capabili să le folosească în timpul perioadei lor de regres.

Cel mai important, perspectiva islamică vede conceptul științei ca având legătură cu evoluția capacităților percepției umane în toate ariile vieții, inclusiv cea materială, socială, psihologică și spirituală. Punctul de referință autoritativ pentru această perspectivă este revelația divină, care are legătură cu capitolele din povestea evoluției omenirii, încă din primele ei secole.

Scopul nostru de a lega conceptul metodologiei de evoluția diferitelor științe a fost acela de a arăta că în sfera efortului uman, este dificil să distingi un domeniu care este natural. Metodologia nu a apărut pur și simplu în contextul civilizațiilor moderne; nici nu este produsul exclusiv al unei comunități particulare, oameni sau epocă anume. Fiecare comunitate și națiune are dreptul de a căuta în propria istorie modurile în care a contribuit la dezvoltarea științei și civilizației, și să se mândrească cu aceste contribuții. Totuși, nu ar trebui, ca în acest proces să câștige spusele în fața contribuțiilor făcute de alte comunități sau națiuni.

Capitolul V

Școlile metodologiei islamice

Capitolul V are două secțiuni principale:

1. Metoda văzută ca o viziune unitară versus viziunea monoteistă
2. Exemple de școli metodologice
  - a. Școala filosofică-scolastică-raționalistă
  - b. Școala sufi-experimentală.
  - c. Școala emperico-științifică.
  - d. Școala juridică.

Argumentul de bază pus în discuție este acela că metodologia islamică depășește un număr considerabil de abordări diferite și zone de interes care, în ciuda diversității, sunt unite de premisele care stau la baza modurile lor de gândire,

căutare și comportament. La aceste premise comune ei apelează în eforturile lor de a-și atinge scopurile lor și le marchează expresiile și formulările lor variate. În această încercare, capitolul distinge între *wahid* sau perspectiva unitară (un mod de a lucra cu o metodă pe rând) și *tawhid* sau unificarea perspectivei (care înseamnă mai multe metode folosite în același timp) metodologiei islamice.

Capitolul demonstrează pe scurt importanța metodologiei *tawhid* pentru integrarea și unificarea unor niveluri diferite de muncă metodologică, de la gândirea despre cercetare, la cercetarea procedurilor și tiparele care oferă reguli.

Mai departe, identifică cele mai semnificative caracteristici definiții ale unui număr de școli metodologice: raționalismul, misticul, empiricul, și juridicul. Atrage atenția asupra varietății care există în fiecare dintre școlile metodologice islamice și clarifică caracteristicile dezvoltării unui număr de școli metodologice din istoria islamică. În această încheiere, citează exemplele savanților și gânditorilor reprezentativi al fiecărei școli metodologice islamice.

Prin „viziune unitară”, ne referim la o viziune conform căreia la un moment dat, există o singură abordare față de modul de gândire și de a cerceta în legătura cu o problemă dată, întrebare sau aspect al realității în sferile naturale, sociale sau umane. Văzută din această perspectivă, gândirea umană a evoluat într-o modalitate lineară, ieșind dintr-o fază dată în alta într-o asemenea manieră încât în orice fază a evoluției lor, ființele umane au adoptat o singură abordare și doar pe aceea.

Cercetătorul care adoptă conceptul de „metodologie *tawhid*” folosește fiecare dintre aceste metode variate pentru scopul cărora se potrivesc de a fi atins, fără a uita că sunt alte metode prin care el sau ea le-ar putea folosi de asemenea cu altă ocazie sau în altă situație. Această practică este consistentă pentru noțiunea multiplicității abordărilor, pe care noi le numim „pluralism metodologic”.

Cercetătorul, prin urmare, unește elemente și proceduri metodologice diferite într-un efort integral, consistent pentru a atinge scopul pe care el/ea și l-a propus.

Noțiunea de școli metodologice ocupă un loc central în metodologia integrării epistemologice, din moment ce o discuție despre școlile metodologice va include noțiunile de pluralitate, integrare și unitate divină, ele aplicându-se metodelor sau abordărilor ca fiind opuse noțiunii unei singure abordări. Prin urmare, metoda în viziunea islamică poate fi descrisă ca „*tawhid*”, dar nu ca „unitară”. Termenul „integrare” se referă la nevoia din situațiile de cercetare a elementelor care pot aparține numeroaselor abordări distincte. În ceea ce privește *tawhid*, înseamnă direcționarea eforturilor de cercetare, care sunt caracterizate prin elemente multiple și funcții integrate, spre atingerea țelului suprem al cercetării, fiecare pas și fază de cercetare fiind conectate între ele.

În ilustrarea noțiunii integrării metodologice, noi putem să observăm metoda științifică empirică, bazată până de curând pe date cantitative care erau organizate în tabele și grafice și era supuse analizei statistice. Scopul acestui

proces era de a ajunge la rezultatele care ar putea fi interpretate în baza testelor statistice sau descrierilor cantitative. Totuși, dezbateră în desfășurare cu privire la avantajele cercetării cantitative, care ar oferi descrieri mai precise, fixe, și cercetarea calitativă, care tinde să ofere mai mare validitate și fiabilitate rezultatelor, i-a determinat pe cercetători să observe că, de fapt, ambele tipuri de cercetare trebuie folosite în situații specifice.

Metodologia *tawhid* susține aici că nu există o limită în a combina sau integra metodele și uneltele de cercetare bazate pe cercetarea legată de cerințele procedurale. Mai degrabă, merge dincolo de pune bazele unei abordări care unește cele trei nivele ale activității metodologice, și anume 1) modurile de gândire despre subiectul cercetării, 2) procedurile de cercetare legate de colectarea datelor și de analiză și metodele de a deriva și interpreta rezultatele, și 3) eticile de cercetare, care reprezintă, criteriile care guvernează comportamentul activității de cercetare care îndeamnă la corectitudine, integritate și imparțialitate în cercetarea unuia pentru adevăr. Eforturile impuse de metodologia *tawhid* include, atunci derivarea cunoașterii de la sursele sale, folosirea uneltele de achiziție a cunoștințelor și integrarea acestor surse și uneltele.

Totuși, un număr mare de școli metodologice au contribuit la formarea gândirii și cercetării islamice. Acestea includ școlile raționaliste, mistice, empirico-științifice și juridice. Școala filosofică raționalist-scolastică este marcată de locul important pe care îl oferă rațiunii umane, în special pentru că este legată de întrebări despre credință. Cărțile despre învățarea tradițională islamică sunt pline de dezbateri filosofice și teologice despre autoritatea relativă atribuită rațiunii și revelației în metodologia pe care o persoană o adoptă pentru a deriva din aceasta regulile și doctrinele. Coranul conține sute de versete (ayat, sau „semne”), care ne instruiesc cum să ne implicăm în investigarea rațională. Nu ne arată doar cum să ne folosim rațiunea, ci ne arată chiar cum să o folosim pentru a stabili doctrina, bazându-ne pe revelație ca pe o sursă de cunoaștere și pe rațiune drept unealtă. Fiind el însăși un punct de referință autoritativ, Coranul demonstrează rolul și funcțiile rațiunii, transformând-o în punctul central al discursului și responsabilității umane, fără nevoia de școli speculative teologice.

Gândirea metodologică s-a manifestat prin folosirea rațiunii pentru a înțelege și procesa textele revelației – acestea fiind textul Coranului și Sunna profetică – dar și cu privire la folosirea acestor texte revelate pentru scopul de a deriva reguli legale în diferite moduri.

Aceste moduri variate de a deriva reguli legale sunt cele care au pavat drumul pentru apariția școlilor juridice create de savanți, cum ar Abu Hanifah, Malik, al-Shafi'i, Ahmad ibn Hanbal, Ibn Hazm și alții. Totuși, acești savanți nu au înțeles nevoia de a discuta dacă ar trebui să dăm prioritate rațiunii sau revelației, din moment ce prin aderarea lor la metodologia coranică, aceasta a devenit necesar de utilizat în orice dezbatare.

Într-o dezvoltare ulterioară, anumiți savanți aparținând școlii teologice scolastice au abandonat noțiunea conform rațiunea și revelația sunt oarecum inconsistente. Acest tip de savanți au pus accent pe nevoia de a evita orice fel de conflict (dar *al-ta'arud*) dintre rațiune și revelație, pe importanța acordului dintre „înțelegerea corectă a revelației și importul explicit al rațiunii”, și pe nevoia de a formula la ce s-a referit Rusd ca fiind „cuvânt definit despre legătura dintre înțelepciune și Legea Islamică” (*fasl al-maqal fi ma bayn al-shari'ah wa al-hikmah min ittisal*). Acestea și alte expresii ale balanței și complementarității dintre rațiune și revelație au contribuit la renașterea abordării coranice la care au aderat savanții musulmani timpurii.

Școala sufită aparținând experiențialismului se bazează pe distincția dintre cunoașterea bazată pe experiență pe de o parte, și pe de altă parte, pe tipuri diferite de cunoaștere care erau obținute prin revelație, percepție senzorială sau rațiune. Cunoașterea experiențială este asociată, de asemenea, procedurilor metodologice specifice. Cunoașterea care vine din revelație, percepție senzorială sau rațiune poate fi descrisă ca „achiziție” (*kasb*). Cunoașterea prin experiență, în contrast, poate fi descrisă drept „dotare” (*wahb*). Deoarece este un dar de la Dumnezeu, care le îngăduie acestor persoane care încearcă în ciuda naturii lor de bază, prin venerarea și amintirea lui Dumnezeu și care continuă să urce la niveluri din ce în ce mai înalte de purificare și conștientizare a Divinului, până ce ei se află într-o stare atât de mare de apropiere față de Dumnezeu încât ei merită această moștenire divină.

Acești Sufi au depus eforturi mari pentru a clădi această metodă experimentală-mistică în textele revelației și legii islamice, dar și în rațiunea umană. Procedând astfel, ei au vrut să demonstreze că o cunoaștere experiențială reprezintă o posibilitate actuală, și că supoziția că cineva poate ajunge la o cunoaștere adevărată bazată pe dovezi raționale obținute și practicate prin metode cunoscute „reprezintă o limitare la milei nesfârșite a lui Dumnezeu”.

De-a lungul întemeierii cunoașterii experiențiale în textele religioase, sufiții s-au concentrat pe versetele coranice care leagă realizările ființelor umane cu o conștiință profundă a lui Dumnezeu de darurile spirituale pe care Dumnezeu le oferă acestora. Aceste daruri includ discernământ, susținere, lumină, milă, ghidare și înțelepciune, pe care toate sufiții le înțeleg a fi tipuri de cunoaștere experiențială.

Școlile empirico-științifice implică folosirea unor proceduri care se potrivesc cel mai bine naturii subiectului cercetat, fie ele domenii de observare, experimente practice, măsurători cantitative sau procese inductive variate, sunt de asemenea inerente percepției islamice distinctive ale acestei metode. În timp ce metoda empirico-științifică are legătură în mod specific cu obținerea cunoașterii despre natura fizică a lucrurilor, metodologia integrării epistemologice cere folosirea metodei empirico-științifice în orice situație care o solicită, în aceeași măsură în care folosește alte metode, în funcție de situație și de ce metode sunt solicitate de context. În ceea ce privește autoritatea metodologică la care

a fost făcut apelul, și-a găsit locul în textele Coranului și Sunna profetică, ca și interpretările raționale expuse de savanții musulmani timpurii.

Metodologia islamică care a servit drept ghid pentru cercetare a pus accent pe importanța folosirii percepției senzoriale, rațiunii, examinării, reflecției și contemplării în căutarea modelelor și legilor care guvernează evenimentele și explică fenomenele naturale, sociale și istorice. Prin asemenea moduri, tipuri de procese de gândire savanții au citit textele religioase și au ajuns la concluzii cu privire la realitățile practice și natura umană așa cum este manifestată prin indivizi și societate. Mai mult, asemenea procese au fost realizate într-o manieră integrată care s-a folosit de revelația divină și universul creat, și rațiune și percepție senzorială. Moștenirea islamică arabă nu ne-a lăsat cărți specializate în metoda empirico-științifică. Dacă gândirea metodologică a servit în moștenirea islamică așa cum a făcut-o în cea occidentală, vom descoperi că anumite texte din moștenirea islamică sunt de o valoare egală, dacă nu mai mare decât cea a scrierilor lui Newton și Descartes, care, beneficiind de acumularea cunoștințelor metodologice și expertiza care era disponibilă în vremea lor, au reușit să pună baza teoretică pentru cercetarea și activitatea metodologică.

Ambele metode juridice și *usuli* s-au concentrat pe acțiunile ființelor umane la capacitatea lor drept supuși lui Dumnezeu care sunt responsabili de comportamentul lor în fața Lui. Disciplina principiilor jurisprudenței se împrumută pe sine integrării dat fiind faptul că este o știință în care, conform spuselor lui Ibn Juzay, „rațiunea s-a întrețesut cu revelația, și ceea ce implică atât examinarea probelor, cât și regulilor către care indică. Ca atare, a reprezentat un ajutor semnificativ spre înțelegerea Cărții lui Dumnezeu și cuvintele și acțiunile Mesagerului lui Dumnezeu.” Metoda *usuli* constă din reguli, care gestionează procesul *ijtihad* în scopul derivării regulilor legale relevante pentru rituri și venerare și tranzacțiile zilnice și pentru o relaționare mai eficientă cu Coranul și Sunna Profetică.

Nicio școală metodologică nu a apărut formată complet. Fiecare dintre ele au început cu o experiență distinctivă sau o viziune din partea unui savant pe care apoi au supus-o unei metode de investigare, cercetare sau tratamentul unor probleme teologice sau intelectuale. Practicile unei școli metodologice sau ale altora s-au ramificat uneori și au dus la formarea unor sub-școli. De aici, maturarea unei metode și integrarea unor elemente variate care nu înseamnă în mod necesar că s-au oprit din dezvoltare, creștere sau schimbare. Dimpotrivă, legea schimbării și dezvoltării guvernează toate aceste școli.

Poate fi necesar să subliniem că natura integrată a ceea ce noi numim metodologia islamică nu este limitată la folosirea unei din cele patru metode menționate sau a alteia când este potrivită, ci mai degrabă această natură integrată înseamnă, de asemenea, că mai mult de una dintre ele poate fi folosită în același cadru de cercetare.

Capitolul VI

Sursele și uneltele metodologiei

Capitolul VI cuprinde următoarele cinci secțiuni:

1. Conceptul „sursă”.
2. Sursele metodologiei.
3. „Uneltele” metodologice.
4. „Uneltele” gândirii, de cercetare și comportament.
5. Modelul pentru integrare epistemologică.

Se prezintă aici o discuție despre termenii „sursă” și „unealtă” și conceptele de relevanță pentru fiecare. Capitolul distinge între sursele și uneltele din zonele de gândire și cercetare, și identifică sursele primare și secundare din care musulmanii extrag cunoașterea, regulile și datele, dar și uneltele principale pe care aceștia le folosesc pentru a obține datele și informațiile din sursele lor pentru a ajungem ceea ce noi am numit „modelul de integrare epistemologică”.

Termenul arab pentru „sursă”, care este, *masdar*, este derivată din rădăcina tri-consonantică s-d-r. Numele *sadr*, derivă din aceeași rădăcină, înseamnă începutul a ceva sau partea sa din față. Alt înțeles al cuvântului *sadr* (plural, *sudur*) este piept sau sân, care conține inima ca loc al înțelegerii. Termenul „sursă” (*masdar*) și derivatele sale sunt folosite în numeroase domenii epistemologice. De exemplu, în domeniul geografiei și științelor de mediu, cuvântul „sursă” (*masdar*) este folosit pentru a se referi la o locație sau un sit din care diferite tipuri de materiale sunt luate.

Termenul „sursă” este folosit când vorbim despre jurisprudență și originile sale (sursele legislației islamice). Sursele legislației islamice sunt Coranul, Sunna Profetică și raționamentul independent (*ijtihad*) și cele două ramuri ale sale: raționamentul analogic (*qiyas*) și consensul (*ijma*). În ceea ce privește metodologia pentru a ajunge la regulile din sursele lor, aceasta este o știință bazată pe rațiune, încredere în seriozitatea acestor surse, și necesitatea de a se întoarce către ele și a trage concluzii pe seama lor. Aceste surse, prin urmare, sunt bazele metodologiei, prin mijloacele prin care rațiunea derivă din regulile practice care oferă musulmanilor ghidare pentru gândirea și comportamentul lor. Pentru a servi intereselor oamenilor și pentru a răspunde nevoilor lor, ei au ajuns la sursa cunoașterii care trebuie să fie obținută prin unelte corespunzătoare și proceduri stabilite.

Pentru sursele metodologiei, noi ne bazăm pe revelație, lumea creată și pe integrarea revelației și a lumii create. Există o suprapunere semnificativă între sursele din care obținem cunoașterea, sau de orice fel ar fi, și în baza căreia noi derivăm reguli legale; și sursele cercetării noastre metodologice și a modului nostru de gândire. Prin „revelație” noi ne înțelegem mesajul pe care Dumnezeu l-a revelat Profetului Său Mohammed și pe el l-a comunicat celorlalți, apoi l-a clarificat prin cuvinte și fapte. Acest mesaj revelat include ceea ce ar putea

fi numit „revelația explicită (*wahy Jalyy*)” adică Coranul, și „revelația ascunsă” (*wahy Khaffy*) aceasta fiind Sunna profetică, sau cuvintele și acțiunile prin care Profetul a clarificat Coranul, a aplicat regulile sale, și a făcut mai exact ceea ce era afirmat în Coran în termenii mult mai generali.

Termenul „revelație” (*wahy*), așa cum este folosit în Coran, poate să se refere la mesajele pe care Dumnezeu îl comunică indivizilor aleși în moduri pe care noi putem sau nu le putem înțelege. Poate să vină, de exemplu, sub forma unei inspirații, unui gând care le vine în minte sau un vis. Termenul *wahy* se poate referi la mesajele pe care Dumnezeu le comunică altor creaturi de asemenea. Coranul este sursa care generează regulile legale islamice cu privire la riturile de venerare, tranzacțiile zilnice, standardele etice și criteriile pentru gândirea umană care ordonează modurile în care ființele umane înțeleg și răspund lucrurilor, ideilor și evenimentelor.

În ceea ce privește Sunna Profetică, pe care am numit-o „revelația ascunsă”, aceasta este un companion pentru Coran. Musulmanii au susținut că toți dintre mesagerii lui Dumnezeu și profeții sunt infailibili cu privire la mesajele pe care ei le transmit de la Dumnezeu, inclusiv regulile lor practice și instrucțiunile despre cum să ducă o viață binecuvântată și integră care îi va asigura pe oameni de binecuvântări în această viață și cea care urmează să vină. Documentele care alcătuiesc Sunna Profetică acoperă o gamă largă de subiecte relaționate cu diverse zone ale vieții umane, și ele servesc unei varietăți de scopuri. Unele documente clarifică înțelesul Coranului, altele detaliază afirmațiile coranice care sunt în general legate de natură, în timp ce altele arată cum Profetul a aplicat învățămintele coranice în moduri care ne oferă ghidare practică și servesc drept exemplu practic pentru noi, pe care să îl urmăm într-un domeniu sau altul al vieții.

Universul creat, ca sursă secundară a cunoașterii umane, poate distinge trei niveluri diferite:

1. **Lumea materială**, naturală de la entități microscopice până la galaxii îndepărtate, vaste, care pot fi văzute doar cu ajutorul telescoape puternice;
2. **Lumea socială**, care include viețile ființelor umane cum ar fi: oameni, triburi, societăți, comunități și state-națiuni; relații familiale, relații sociale și internaționale; și sistemele și legile care definesc drepturile și obligațiile; și
3. **Lumea psihologică**, care este, ținutul ființei umane individuale la nivelul minții și a spiritului, vieții și morții, sănătății și bolii, cunoașterii și ignoranței, gândirii și emoției, sentimentelor și răspunsurilor; cum gândește o persoană, cum se dezvoltă abilitățile unei persoane, cum un om îmbătrânește și starea lui se deteriorează, cum iubește și urăște.

Coranul declară că textele din propriile versete - semnele scrise, dar și semnele lui Dumnezeu din lumea creată, semnele vizibile - a fi sursele cunoașterii. Dumnezeu este și Cel care a trimis revelația scrisă de sus și Cel care a creat lumea cu toate obiectele sale, fenomene sau evenimente. Doar lui Dumnezeu îi aparține

toată stăpânirea. Adică, Dumnezeu este sursa supremă a tuturor modurilor de ghidare pe care El le oferă și supremă în relațiile cu nevoile umane. Ființele umane citesc cuvintele Coranului și „citesc” ceea ce le este expus în mod vizibil despre lumea creată, inclusiv lumea materială, naturală, lumea socială și cea psihologică. Ei văd, se gândesc la ele, le măsoară, calculează, le testează și le folosesc.

„Citirea” semnelor lui Dumnezeu în lumea creată, din adâncimile sufletelor oamenilor până la orizonturile vaste ale cosmosului, îl conduc pe individ către Singurul Creator. Mai mult, când citim ceea ce a fost scris într-o carte, care a fost scrisă cu un pix (fie în mod literal sau figurativ), se întâmplă pentru că Dumnezeu ne-a învățat cum să scriem cu acel pix, adică cum să înregistrăm diferite tipuri de cunoaștere pe care noi l-am obținut. Coranul (care înseamnă „citire” sau „recitare”) constă, prin urmare din două interpretări complementare, integrate, fiecare dintre ele ajutând la completarea celeilalte. Este, prin urmare esențial, ca noi să combinăm aceste două interpretări ca să obținem înțelepciunea și ghidarea de care avem nevoie. Cele două interpretări se completează când revelația scrisă este citită pentru o înțelegere mai bună și a relaționa cu lumea creată, și lumea creată este „citită” pentru a înțelege mai bine și a relaționa cu revelația scrisă.

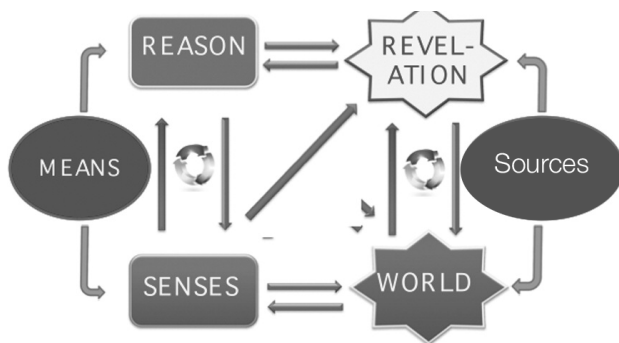
O unealtă reprezintă un mod de a împlini o intenție sau de a atinge un țel. Dacă o fântână este o sursă de apă, atunci gălețile și pompele sunt uneltele pentru obținerea apei. Modul în care ne prezentăm uneltele metodologice pot diferi față de modul în care sunt prezentate în general în literatura de cercetare, care tinde să se restricționeze la tehnicile și metodele procedurale folosite în colectarea de date, cum ar fi experimentele din laborator, chestionare, interviuri și altele asemenea. Recurgem la folosirea uneltelor pentru a revela informația care înainte nu era cunoscută înainte și care nu ar fi evidentă imediat nouă. Uneltele metodologice includ conceptele majore, puncte generale de interes, „școlile de gândire intelectuale – ideologice, marile teorii și modele explicatorii pe care cercetarea le implică drept unelte metodologice, nu doar pentru a compila materialul de cercetare și datele de bază dar, în plus, pentru organizare, analizează și explică asemenea date, apoi folosește cunoașterea rezultată drept unealtă ideologică sau epistemologică.” Noi ne folosim percepția senzorială pentru a colecta/strânge date, dar este dificil, dacă nu imposibil, să facem o delimitare clară între funcția simțurilor fizice și cele ale minții, sau rațiunii, în procesul de înțelegere a posibilelor sensuri care pot fi găsite în textele revelației divine. Mai degrabă, principiul care funcționează este acela al integrării și complementarității.

Prin urmare, pentru a dezvolta o metodă de relaționare cu Coranul ca o sursă de cunoaștere, noi avem nevoie de a trasa o distincție între cele două metode de conceptualizare a relației dintre Coran și realitățile cu care se înfruntă oamenii. Mai mult, pentru a dezvolta o metodă pentru relaționa cu Coranul ca o sursă de cunoaștere, noi avem nevoie să îl abordăm prin probleme specifice care cer soluții, momente de criză pe care noi sperăm să le depășim, și întrebări care au nevoie de răspuns. Totuși, pentru a defini o problemă, avem nevoie să

înțelegem contextul în care problema a apărut. Acest context poate avea alegătură cu obiectele materiale și fenomenele naturale, cu relațiile internaționale și sociale, sau cu problemele psihologice care au legătura cu individul sau cu stările și condițiile schimbătoare ale ei/lui, etc. Citirea corespunzătoare a revelației scrise este realizată prin folosirea atât a rațiunii sau simțurilor pentru a conecta revelația scrisă cu lumea, în timp ce perceperea corespunzătoare a lumii are loc prin folosirea atât a rațiunii sau a simțurilor noastre pentru a conecta lumea de revelația scrisă, ceea ce numim „jurisprudența realității”.

Uneltele metodologice pot fi clasificate fie ca unelte de gândire, unelte de cercetare sau de comportament. Este dificil să trasezi linii distinctive între aceste trei domenii, care sunt conectate între ele sau se suprapun. Deși procesul de gândire poate avea loc fără cercetare, nicio cercetare nu poate avea loc fără procesul de gândire. În ceea ce privește comportamentul sau practica, multe modele de comportament sunt urmărite din obișnuită pur și simplu, și prin urmare nu suntacompaniate de un efort prea mare de gândire. Uneltele de gândire includ lucruri pe care oamenii le fac pentru a-și organiza sau clarifica gândurile lor: prin conectarea ideilor, de exemplu, sau prin exprimarea lor prin intermediul formelor sau desenelor. Când ideile sunt legate de asemenea desene sau forme, noțiunile abstracte devin legate de figuri concrete, care le face mai clare și ușor de a-ți aminti, învăța, revedea, testa și critica. Uneltele de cercetare pot fi discutate prin distingerea dintre cele trei niveluri la care pe care operează: 1) uneltele de cercetare pentru colectarea datelor, 2) uneltele de cercetare pentru analiza datelor, și 3) uneltele de cercetare pentru interpretarea datelor. Uneltele pentru analiza datelor au legătură cu procedurile analitice cantitative, procedurile analitice calitative sau amestecarea celor două.

Totuși, sprijinim modelul ecuației integrării epistemologice, făcând clar faptul că cunoștințele derivate din revelația scrisă cer nu doar rațiune, ci percepție senzorială, așa cum cunoașterea derivată din lumea creată solicită nu doar percepție senzorială, ci rațiunea de asemenea. Natura înnăscută, cu care Dumnezeu a înzestrat ființele umane și alte ființe create, joacă un rol important în percepția noastră asupra naturii complementare a surselor și uneltelor de cunoaștere. Conștiința noastră morală înnăscută ne conduce spre lupta pentru justiție, promovează drepturile umane și ne face să ne tratăm unul pe celălalt cu integritate și echitate, pentru că în aceste moduri sunt servite cele mai bune interese ale ființelor umane. Busola noastră morală dată de Dumnezeu funcționează împreună cu uneltele de cunoaștere care ne-au permis să înțelegem mesajele transmise prin revelația scrisă, care este sursa și punctul nostru de referință autoritativ; ea ne asistă de asemenea în efectuarea distincției practice dintre cazurile de altruism și egoism, dreptate și rău. Mergând pe linia acestui model, este imperativ ca noi să adâncim cunoașterea ordinii lucrurilor intenționată de divin, ca noi să putem integra sursele și uneltele de cunoaștere pentru o eficacitate sporită.

Modelul de integrare epistemologic

Componentele celor două surse de cunoaștere

Capitolul VII

Valorile și principiile metodologice

PRINCIPIILE METODOLOGIEI ISLAMICE

A. Principii metodologice generale

- Consistența internă și armonia viziunii islamice, latura epistemologică
- Sunna Profetică ca autoritate supremă
- Interpretarea combinată a revelației și creației
- Aplicarea valorilor *tawhid*, *tazkiyah* și *‘umran*
- Procesarea fundamentelor islamizării cunoștințelor:
  - Stăpânirea surselor originale
  - Stăpânirea cunoștințelor contemporane
  - Progresul creativ până la excelență.

B. Principii metodologice specifice

- Principiile metodologice legate de gândire: gândirea să fie: universală, comprehensivă, ordonată, causală, strategică, orientată către țeluri, practică, etc.
- Principii metodologice legate de cercetare: să ne gândim la următorul motto: „Dacă tu transmiți informații, străduiește-te pentru acuratețe, și dacă faci o afirmație, oferă dovezi.” Aceste principii au legătură cu:

- documentare (cu onestitate, integritate, și obiectivitate)
  - dovezi (fii practic, rațional și consistent cu revelația).
3. Principiile metodologice legate de comportament au legătură cu: intenția, aderența, și creativitatea.

Capitolul VII prezintă următoarele două secțiuni principale:

1. Introducere la principiile metodologiei.
2. Bazele valorilor metodologice.
  - a. Unicitatea divină (*tawhid*): primul fundament al triadei valorilor care guvernează.
  - b. Purificarea (*tazkiyah*) din sistemul de valori aflat la guvernare.
  - c. Dezvoltarea socială (*‘umran*) în sistemul valorilor înalte.

Există o încercare de a defini conceptele de „principiu” și „valoare” în cadrul mediului intelectual islamic, în general, și în cadrul metodologiei islamice în mod particular. Acest capitol explică valorile superioare centrale ale islamului – monoteismul (*tawhid*), purificarea (*tazkiyah*), și dezvoltarea/ prosperitatea/ civilizația (*‘umran*) și unele dintre numeroasele principii secundare care pot fi derivate din oricare dintre ele. Principiile metodologiei (*mabadi’ al-manhajiyah*) sunt premisele pe care metodologia islamică își bazează gândirea sa, cercetarea și comportamentul. Capitolul caută să explice cum atunci când se aplică aceste principii, comunitățile musulmane devin călăuze pentru o ghidare corectă pentru alte societăți din lume.

Termenii „principiu” și „valoare” sunt adesea folosite ca sinonime sau ca termeni ce se schimbă între ei. Substantivul „principiu” (în arabă *mabda’*, plural *madabi’*) așa cum este folosit în discuții despre metodologia islamică este un termen modern. Nu există nicio referință la el nici în Coran, nici în Sunna Profetică la sensul tehnic al acestui cuvânt, așa cum este el folosit astăzi. Substantivul *mabda’*, care derivă din verbul *bada’a*, adică „a începe”, nu se găsește în Coran. Totuși, Coranul folosește numeroase forme a verbului *bada’a*, toate vorbind, sub o formă sau alta, despre începutul unei acțiuni. Majoritatea versetelor coranice în care apare forma verbului *bada’a* apare cuplează acest verb cu opusul lui, care este *a’ada*, adică „a aduce înapoi” sau „a face din nou”.

Când este folosit ca termen tehnic, cuvântul „principiu” apare într-o varietate de contexte. În funcție de context, cuvântul „principiu” se poate referi la informație, convingeri, postulate, ipoteze, premise, constante sau relații dintre conceptele care definesc teoriile și concluziile care pot fi testate sau dovedite. Cuvântul „principii” se poate referi la valorile guvernante care ghidează comportamentul și standarde pentru reglarea și evaluarea comportamentului. În mod similar, se poate referi la bazele unui edificiu intelectual, unei credințe religioase, ale unui curs practic al acțiunii, și așa mai departe.

Data fiind definiția noastră „metodologiei” ca fiind o știință care este preocupată de moduri de gândire, metode de cercetare și modele de comportament,

Înseamnă că, precum alte științe, știința metodologiei va avea principii asociate. Principiile metodologiei sunt subiectele care constituie baza științei, adică, conceptele și informațiile importante, cum a început și cum s-a dezvoltat, teoriile sale și aplicările sale practice. Metodologia despre care vorbim noi reprezintă o acțiune în care ne implicăm, un efort pe care noi îl facem. Ca atare, trebuie să înceapă cu o conceptualizare despre unde va duce, trebuie să se nască din convingerile pe care le avem, și trebuie să adere sistematic la standardele, criteriile și valorile pe care le reflectă aceste convingeri. În contextul unei discuții despre metodologia islamică, prin principii vrem să spunem că acestea sunt premisele în baza cărora metodologia acționează în domeniul gândirii, cercetării și comportamentului, la care apelează în eforturile sale de a-și atinge țelurile, și care îi împrumută semnul lor distinctiv pentru a-i marca expresiile și formulările sale.

Principiile metodologiei se sparg într-un număr de niveluri, dintre care noi ne vom referi aici la două: nivelul general sau universal, și nivelul parțial și specific. La nivelul general, aceste principii trebuie să aibă legătură cu stâlpii islamului, stâlpii credinței și valorile înalte, sau *maqasid*, în timp ce la nivel specific, parțial, ele iau forma unor reguli, standarde sau caracteristici definitorii ale gândirii sau activității de cercetare care dorește să obțină, testeze și să folosească cunoașterea, sau criterii pentru reglarea și ghidarea comportamentului. Cele din nivelul specific includ pe cele legate de gândire (gândirea trebuie să fie universală, comprehensivă, ordonată, casuală, orientată către un scop, strategică și practică), de cercetare (documentare) și comportament (principiile trebuie să aibă legătură cu a) intenția, b) aderența, și c) creativitate).

Doctrina islamică pune importanță majoră pe afirmația unicității divine. Privită dintr-o perspectivă islamică, această afirmație are valoare intrinsecă, cu toate celelalte valori care derivă din aceasta. Întreaga lume este supusă prin propria sa natură, cerințelor unității divine. Prin urmare, dacă ființele umane vor să fie în armonie cu lumea, ele nu au altă opțiune decât cea de a fi purificată din interior prin întoarcerea doar către Dumnezeu pentru venerare. Există numeroase exemple unde această unicitate se manifestă la niveluri individuale sau al comunității. Familia este unitatea fundamentală al societății și pune accent pe importanța promovării sau întărirea legăturilor de familie. Existența comunității este bazată pe doctrina unicității lui Dumnezeu. Ghidarea divină este validă pentru toată lumea de oriunde și comunitatea islamică reprezintă baza pentru unirea oamenilor. Etica unui sistem economic islamic aplicată de ei în timp ce muncesc, produc și consumă promovează atitudini pozitive, responsabilitate și echitate, sprijinind astfel obținerea bunăstării materiale și spirituale pentru membrii societății. *Tawhid* servește drept sursă a valorilor islamice care găsesc o expresie concretă în toate aspectele virtuale ale vieții islamice, de la investigarea și gândirea rațională, la sistemele economice și sociale, la domeniul estetic și abordării musulmanilor față de diferite forme de artă.

Obiectul purificării (*tazkiyah*) și reformă sunt reprezentate de ființele umane care – ca indivizi, grupuri și membri a unei comunități extinse – sunt res-

ponsabili în fața lui Dumnezeu pentru modul în care ei dispun de ceea ce li s-a încredințat pe Pământ. Un om se purifică pe sine prin intrarea în cadrul unei credințe. Purificarea sufletului implică evitarea actelor păcătoase care i-ar provoca neplăcere lui Dumnezeu și efectuarea unor lucrări corecte care să îi atragă grațiile. Un sprijin temeinic al întregului sistem social, funcțiile *zakah* funcționează pentru a purifica musulmanii de murdărie prin a-l ajuta să nu devină prea atașat de avere. Purificarea este asociată cu forme variate de luptă. Există o luptă internă împotriva unei sine de bază. Există o luptă care implică sacrificarea confortului personal și posesiunile. La nivel individual, purificarea are legătură cu sentimente, gânduri, intenții, atitudini și comportament personal. *Zakah*, pe care musulmanii sunt obligați să o distribuie printre cei nevoiași reprezintă un mod de a purifica individul care distribuie averea, averea individului și bogăția societății ca întreg; acesta este un proces care aduce binecuvântări și dezvoltare.

Procesul dezvoltării și prosperității Pământului, pe care noi și alte creaturi trăim, implică folosirea sănătoasă a tot ceea ce Dumnezeu a lăsat pe această planetă – pe uscat, în mările sale, oceane, lacuri și râuri și în atmosferă – fie sub forma unor creaturi vii, fenomene și cicluri naturale sau surse de energie. Aceasta implică evoluție, fie prin durata vieții individului sau a comunității, și ca atare ia timp. Totuși, prosperitatea și dezvoltarea materială are legătură cu aspectele concrete ale civilizației rezultate din cunoașterea și experiența acumulată de-a lungul timpului, pe măsură ce observăm regularitatea din univers, descoperim legile care guvernează obiectele și evenimentele și obținem abilitatea de a prezice apariția evenimentelor.

Partea non-materială a civilizației umane avansează pe măsură ce oamenii câștigă experiență pentru a ordona afacerile economice și sociale, inclusiv trecerea legilor și stabilirea sistemelor care reglează și gestionează relațiile dintre oameni care trăiesc în aceeași locație. Un asemenea progres oferă ascensiunea culturilor. Viețile oamenilor pe acest Pământ au un scop. Pământul există dinaintea noastră. Noi am fost creați pentru a-l venera pe Dumnezeu și pentru a fi *khalifah* pe Pământ. Din această cauză Dumnezeu ne consideră responsabili pentru ceea ce El ne-a oferit. Noi trebuie să adâncim înțelegerea noastră față de acest sistem de valori prin studii adiționale și cercetare, apoi să lucrăm pentru a deriva valoarea secundară a sistemului de valori, care poate fi transferată din sfera pietății personale și a științelor legale islamice către cele umane, sociale și fizice. După ce obținem aceasta, putem să aplicăm aceste principii în așa manieră încât comunitățile musulmane devin călăuze pentru ghidarea corectă pentru alte societăți ale lumii.

Remarcile concludente

Concluziile cuprind următoarele patru secțiuni:

1. Cerințe pentru obținerea integrării epistemologice.
2. Definirea caracteristicilor integrărilor epistemologice din sfera gândirii.
3. Metodologia integrării epistemologice în cercetare.
4. Manifestarea integrării epistemologice în sfera comportamentului.

În contextul acestei cărți noi folosim termenul „integrare” în legătură cu ceea ce am numit „Modelul Integrării Epistemologice”. Acest model se bazează pe trei niveluri de complementaritate sau interdependență:

- Interdependența dintre cele două surse de cunoaștere, cosmosul și scrierea revelată;
- Interdependența dintre cele două unelte ale cunoașterii, și anume rațiunea și percepția senzorială, și
- Interdependența dintre surse și unelte.

Termenul „integrare” a fost, de asemenea, asociat cu procesul combinării interpretărilor revelației scrise și lumii create. În contextul islamizării cunoașterii, integrării epistemologice (sau reforma gândirii islamice contemporane) cere ca noi:

1. Să avem o cunoaștere adecvată cu privire la scopurile și principiile islamului;
2. Să dezvoltăm o metodologie potrivită aplicării acestor principii sau scopuri;
3. Să folosim această metodologie pentru a înțelege și ne raporta la științele contemporane;
4. Să formăm un caracter islamic modern, din ziua de azi, care este puternic și eficace;
5. Să activăm o comunitate islamică mare care să aducă contribuții distincte civilizației umane și să îi ofere ghidarea provenită din revelația divină.

Prezenta abordare pedagogică implică prezentarea doctrinelor islamice, riturilor de venerare și practicile așa cum au fost văzute și înțelese în trecut. Totuși, ceea ce prezentăm despre islam trebuie învățat în așa manieră în cât să aibă legătură cu realitatea vremurilor din prezent și cu sarcinile cu care confruntă musulmanii în acest context. Deoarece doar atunci vom fi capabili să îndeplinim genul de realizări distinctive care ne voi plasa în frunte printre națiunile lumii.

În sfera gândirii, integrarea epistemologică permite gândirii să fie orientată spre scop pentru a obține înțelegerea unui text revelat în lumina scopului înțelept pentru care a fost revelat, în contextul circumstanțelor și realităților concrete particulare. Gândirea devine comprehensivă, fiind bazată pe o viziune globală cuprinzătoare care localizează problemele particulare în contextul lor extins, dând fiecăruia dintre ele locul și semnificația lor în concordanță cu

epoca, locurile și circumstanțele. Gândirea devine mai ordonată, prin faptul că conectează evenimentele, fenomenele și rezultatele cu cauzele lor și legile divine universale care guvernează. Devine mult mai practică, din moment ce vede totul prin prisma modului în care se raportează la realitatea concretă în timp ce investighează toate scenariile posibile în căutarea unor soluții pentru problemele existente. Devine din ce în ce mai strategică, predictibilă și pozitivă deoarece se concentrează pe moduri de construire a viitorului și obținerea progresului cultural pentru comunitatea musulmană.

În termenii cercetării metodologice, folosind o abordare asemenea, îi permite cercetătorului să înțeleagă textele Coranului drept sursă principală pentru ghidarea generală pentru noi, în luptele, încercările noastre de a obține, testa sau folosi cunoașterea în scopul de a obține dezvoltarea umană și o viață mai bună pe planeta Pământ. Bazându-se de ghidarea pe care ei o obțin din Coran, cercetătorii vor fi pregătiți să purceadă în orice activitate științifică ar fi cerută de subiectul aflat supus investigației, cum ar fi familiarizarea cu alte lucrări sau puncte de vedere sau participarea la observare și experimentare.

Cu privire la comportament, o asemenea integrare metodologică permite integrarea unor lumi variate: lumea persoanelor, lumea ideilor, lumea lucrurilor, și alte lumi de asemenea, din moment ce atât gândirea, cât și cercetarea se întind spre o varietate de sfere. Aceasta implică conștiință, aderență intuitivă față de o abordare bine stabilită în care comportamentul individului este conform căii prezentate de Profet. Conduita umană nu este doar asociată cu aspectul exterior, practic al acțiunii. Cu toate acestea, acest aspect exterior, vizibil, este, în realitate, un rezultat direct al unei acțiuni subtile și nevăzute și care include procesele de reflecție și meditație, examinarea alternativelor și alegerilor, contrastele și comparațiile de-a lungul cărora un individ ajunge la o decizie. Acest tip de conduită interioară este o acțiune întreprinsă de inima sau de conștiință. Cei care adoptă astfel de abordări în mod sistematic în mijlocul culturilor lor dominante pentru a genera schimbarea sunt adevărați reformatori.

În concluzie, va trebui să adoptăm ceea ce poate fi numită „cultură metodologică” ca fiind o componentă esențială a calificărilor savantului sau omului de știință, în mod special a profesorilor universitari, care realizează că gândirea sistematică (metodologică) este un element fundamental al personalității lor academice și al identității în general. În cultura lor specializată academică ei sunt savanți, în timp ce în mediul lor social ei sunt reformatori, dar și educatori pentru generațiile prezente și viitoare. În special profesorii universitari sunt cei care se implică în gândirea sistematică ca un mod de a defini lucrurile și de a face distincții, cercetare sistematică ca o activitate profesională și un comportament sistematic ca un angajament zilnic. Aceste lucruri au loc spontan, totuși, din moment ce gândirea și conduita metodologică au devenit o parte din ei.

Și Dumnezeu Atotputernicul știe mai bine.

Autorul

Fathi H. Malkawi este un educator născut în Iordania și profesor universitar cu doctorat în Științele Educației și Științele Filosofice (Universitatea Michigan, SUA, 1984). Autorul a mai mult de treizeci de cărți universitare și școlare în științele educației și metodologia de cercetare, și a peste șaiszeci de articole și lucrări de cercetare din publicații academice, el a editat, de asemenea, optzeci de volume ale seminariilor și procedurilor conferențiale din Educația Islamică și Epistemologia Islamică.

În prezent, este Directorul regional al Institutului de Gândire Islamic, Editor șef al *Islamiyat al Ma'rifah* (Jurnalul Gândirii Islamice Contemporane) și membru al Academiei Iordaniei a Limbii Arabe (*Majma' Al-Lughah al-'Arabiyyah*).

IIIT Books-In-Brief Series reprezintă o colecție veritabilă a publicațiilor cheie ale Institutului, scrise într-o formă condensată pentru a oferi cititorilor înțelesul de bază al conținutului principal al originalului.

Integrarea epistemologică: Conceptele esențiale ale Metodologiei islamice este un program care caută să construiască un cadrul intelectual pentru metodologia islamică, cu o viziune care realizează că antrenamentul practic în investigarea reflexivă a problemelor este legată de cunoașterea din domenii variate. Titlul cărții afirmă diferite de integrare care caracterizează metodologia islamică, inclusiv integrarea surselor, înțelesurilor și a școlii de gândire, ca și a realităților existente cu idealuri dorite etc. Această abordare este consistentă, pe deplin, cu natura umană, precum varietatea este fundamentală pentru ca oamenii să își exercite funcțiile și abilitățile pe care ei le stăpânesc.

Lucrarea, în esență, afirmă că în mod fundamental, pentru orice musulman, revenirea stă la baza unei gândiri sănătoase și la baza valorilor care integrează cele două mari surse de cunoaștere: Revelația și Realitatea (adică lumile create, fizice, societățile și sfera psihologică) sub umbrela *Tawhid*.

Conceptul de integrare implică folosirea atât a conceptualizării teoretice umane și investigarea experimentală practică, în timp ce afirmă, de asemenea, nevoia de a aplica capacitățile umane în înțelegerea textului divin, și obținerea cunoașterii fondate a lumii fizice cu privire la resursele sale, dar și a experiențelor umane din trecut și prezent. Scopul este acela de a revitaliza potențialul uman și creativitatea.

Fiecare metodologie este asociată atât cu activitatea mentală, cât și cu procedurile practice pentru construirea sistemelor de gândire necesare pentru a rezolva probleme și pentru a răspunde întrebărilor. Prin urmare, integrarea gândirii, cercetarea și practica sunt fundamentale pentru orice metodologie. Metodologia islamică adoptă această integrare și extinde speranțele umane de a integra eforturile pentru ca umanitatea să obțină, în mod realist, prosperitate pe pământ și fericire eternă în viața de apoi.

Institutul Internațional
de Gândire Islamică